

SØRVESTEN

Medlemsblad for Norges Handikapforbund Sørvest, Rogaland og Hordaland

0314 11 . årgang

Sånne som
meg- og NAV
side 4 og 5

Ingeleiv
vant fram!
side 9

Pioneren
Alexander
side 20 og 21

Det vakreste
og fineste
side 33

Forsidebildet: Julegate
Foto: Bent Inge Ask

ANSVARLIG UTGIVER:

Norges Handikapforbund Sørvest
Østre Nesttunvei 20, 5221 Nesttun
Postboks 93, Nesttun, 5852 Bergen
Tlf: 950 26 526
E-post: nhf.soervest@nhf.no

ANSVARLIG REDAKTØR

Kjell Inge Bringedal

REDAKTØR

Rolf Østbø

REDAKSJON:

Egil Hope
Helle-Viv Magnerud
Alf-Are Skog

UTGIVELSER:

Bladet kommer ut 4 ganger i året

ANNONSER:

Annonsekonsulentene

LAYOUT:

Cathrines cmykeri
chfuglei@gmail.com

TRYKK:

Kai Hansen Trykkeri AS,
Stavanger

OPPLAG:

2 800

FOR FOLK FLEST?

DET som kanskje har vært den viktigste bærebjelken i vårt samfunn de siste to hundre årene er tillit, tillit mellom de som styrer og de som blir styrt.

En slik tillit er ikke selvfølgelig, og i de seneste årene har det vært tegn til at den har begynt å slå sprekker. Politikerforakt er et ord som har vært brukt i en slik sammenheng.

JEG tror de fleste forstår at det er forskjell på uttrykksmåte i opposisjon og i posisjon, sa finansminister Siv Jensen da noen utfordret henne på hvorfor det er et språk mellom det hun lovet i valgkampen, og det hun er i ferd med å gjøre som nestkommanderende i regjeringen.

Det Jensen med stålblått blikk kaller uttrykksmåte, kaller andre løgn, noe som blant annet kommer fram i at regjeringen vil redusere allerede vedtatte velferdsgoder til svake grupper, for å finansiere enorme skatte- og avgiftslettelser til de aller rikeste.

Regjeringens forslag til statsbudsjett tar altså feil retning når de som har mest blir favorisert i for eksempel personbeskatningen. Men det er viktig å nyansere her, for deler av kritikken som har haglet i ettertid er upresis, fordi noen av forslagene er en videreføring av vedtak som tidligere er gjort i Stortinget.

SJOKKERENDE, er et uttrykk som har blitt brukt om budsjettforslaget. Vel, helt uventet er det i alle fall ikke! Når det gjelder Fremskrittspartiets nære historie i klimaspørsmål, er regjeringens forslag omtrent som ventet. I tillegg skjønner jeg at partiets velgere er fornøyde når Siv Jensen vil fjerne årsavgiften på campingvogner. Tidligere i år var det endringer i taxfree-kvoten og fjerning av påhengsmotoravgiften! **DET** skal lønne seg å arbeide, det skal ikke lønne seg å være syk, sa Jens Stoltenberg i 2010, da han var statsminister. Noe av årsaken til Stoltenbergs utsagn var at det hadde blitt «avdekket» at det kunne være grunn til å tro at noen foretrakk å være uføretrygdet, framfor å arbeide.

Jeg vet ikke om Stoltenberg den

Rolf Østbø
rolf.ostbo4@gmail.com

FRA REDAKTØREN

gangen fullt ut skjønnte hva det innebar, men det er et faktum at nettopp dette utsagnet siden har blitt brukt for «hva det er verdt» for regjerings-partiene Høyre og Fremskrittspartiet!

Ikke nok med det; mitt inntrykk er at regjeringen har fått ankerfeste i en forestilling om at trygd er noe en velger! Det er åpenbart en viktig grunn til at Blåblått vil gjøre det mindre «lønnsomt å velge» trygd.

Dette er et primitivt syn, der en blant annet tar som utgangspunkt at lønna er det eneste som betyr noe i et arbeidsforhold.

NORGE kan ikke lukke øynene. Norge må bidra. Slik innledet og avsluttet Erna Solberg sin redegjørelse for Stortinget nylig, der hun begrunnet hvorfor regjeringen sender 120 norske spesialsoldater og offiserer til Irak.

Jeg tror de fleste kan være enige med statsministeren i dette. Terrorgruppen IS (Islamsk stat) grusomme angrep på lokalbefolkningen gjør det vanskelig å motsi henne. Det som likevel skurrer er hvorfor regjeringen ikke engang åpner døra på gløtt for FNs forvilte anmodning om å ta imot noen ytterst få av de flyktningene som FNs høykommissær mener er verst stilt!

FORNUFT og jus går sjelden hånd i hånd; i så måte er det dessverre liten forskjell på politikken Arbeiderpartiet førte i asyl- og flyktningepolitikken, og det Frp har gjort i regjering. I slike saker er det egentlig uinteressant om det er rødt eller blått, så lenge det er statsråder som Grete Faremo og Anders Anundsen som håndhever politikken på dette området!

INNHOOLD

Sanne som meg- og NAV	4	Livskvalitet til hverdags	14	Hvorfor misunner vi de uføre	36
På jobb 24/7	6	Vårt ansvar!	17	Julefred i Ingenmannsland	40
Ny DNA-lov	8	Til Danmark med ferje	18	På hjul i Barcelona	44
Ingeleiv vant fram	9	Pioneren Alexander	20		
Funkisdagen	10	Et engasjert medmenneske	24		

DENNE UTGAVEN AV SØRVESTEN

Dette er et dobbeltnummer av Sørvesten. Ta vare på bladet; om tre hundre år kan det være et samlingsobjekt!

Spøk til side, kjære lesere, vi håper at artikler og bilder faller i smak. Det meste har vi skrevet selv, i tillegg har vi vært så heldige å få lov til å publisere interessant og tankevekkende lesestoff andre har skrevet.

Sol Albertsen har skrevet artikkelen Sånne som meg- og NAV. Dette er lesestoff til ettertanke! Det samme vil jeg si om Christian Torsheims artikkel, Hvorfor misunner vi de uføre?

Det er to hundre år siden Det medisinske fakultet ble grunnlagt i Oslo. I løpet av denne tiden har legerollen utviklet seg dramatisk.

For temmelig nøyaktig hundre år siden skrev en østerriksk avis: «Skjebnen til den sårede på slagmarken avhenger av kvaliteten på den første bandasjen». Det

var sannheten; i første verdenskrig døde det flere soldater av infeksjoner og sykdom utviklet på slagmarken enn som en direkte følge av kamphandlinger!

Alexander Petersen er en ung mann som ville studere i utlandet: Det er vel greit, tenker du? Nei, Alexander er funksjonshemmet! Les om hans kamp og hvordan han trosset myndighetene. I tillegg har forbundsleder Arne Lein sendt oss reisebrev fra Uganda.

Regjeringens forslag til statsbudsjett har vakt sterke reaksjoner. Det er likevel ingen av forslagene der som kommer opp mot «Bedroom tax»! Vi forteller om David Anthony Freud, sosialministeren i David Camerons konservative regjering, som har erklært uføre i Storbritannia «krig»!

Helle-Viv Magnerud og Stine Machlar serverer oss høyst personlige betraktninger om hvordan det er å være

funksjonshemmet. Vi har intervjuet Stavangers varaordfører Bjørg Tysdal Moe, og vi reiser jorden rundt på 8 minutter!

Egil Hope viser nye eksempler fra Rampe-Bergen, og vi spør om vi går mot en uhyggelig verden, eller om det bare er en gedigen bløff? Vi forteller også historien om dramaet som utspilte seg i Ingenmannsland, da soldatene holdt fred midt på slagmarken i julen; det er litt av en historie, en julehistorie!

Dette er bare litt av det du kan lese om i denne utgaven av Sørvesten; vi håper du vil kose deg med bladet helt til trettendedags jul!

Med hilsen Rolf Østbø, redaktør

TILGJENGELIGE NETTSIDER

TEKST: ROLF ØSTBØ

Nettsider som utvikles etter 1. juli 2014 skal være universelt utformet, mens eksisterende nettsider tilpasses nye krav innen 2021. Betingelsen er at nettsidene skal oppfylle «Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold».

Kravene som stilles kan grovt sett deles inn i tre kategorier:

- Teknisk løsning
- Design
- Innhold

Det er krav til innhold som vil gi de største utfordringene, for tekniske løsninger og design er for såvidt noe en kan kjøpe. Så enkelt er det nok ikke på den delen som går på innhold. Alt som legges ut på nett, må følge kravene til punkt og prikke. Dette krever en grunnleggende forståelse av hva universell utforming egentlig er.

Spesielle behov

Personer som har spesielle behov til tilgjengelighet på nett, kan deles i tre grupper.

- Sansetap
- Bevegelseshemninger
- Kognitive funksjonsnedsettelse

Når det gjelder tap av sanser, er det blant andre blinde, svaksynte, fargeblinde, døve og

tunghørte det skal tas hensyn til. Nå er det imidlertid slik at de aller fleste av oss fra tid til annet opplever «sansetap» når vi arbeider med data.

Det kan for eksempel være vanskelig å lese teksten på skjermen på grunn av sollys eller gjenskin. Støyende omgivelser kan være grunnen til at vi ikke får med oss lyden, eller at vi ikke kan spille av lyd fordi det kan forstyrre andre.

Faktisk kan det være slik at de fleste av oss vil ha fordeler av at en legger forholdene til rette for personer som har forskjellig grad av det som kalles sansetap!

Tastatur og musfunksjon

I forhold til kravene som stilles for å bedre nettforholdene for bevegelseshemmede, er hovedutfordringene bruk av tastatur og musfunksjonen.

For dem som hører til i gruppen kognitive funksjonsnedsettelse er personer med lese- og konsentrasjonsvansker. Men også her spiller situasjonsbestemte forhold inn; som dårlig tid, mangel på søvn, eller språkvansker.

Jeg tror at vi kan enes om at de aller fleste foretrekker en kort og lettest tekst framfor en lang og komplisert. Det er imidlertid liten tvil om at nettsider en må klikke seg rundt på, kan være kompliserte å bruke for personer med dårlig syn eller finmotorikk!

Forøvrig er det dessverre mange eksempler på nettløsninger som fungerer dårlig

for mennesker med funksjonsnedsettelse. Offentlige nettsteder skal jo i prinsippet være tilgjengelige for alle, men i praksis viser det seg ofte at det ikke er slik!

Helsenettsteder skal sjekkes

Forsker Halgeir Holthe ved Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST), mener at dette kan medføre at noen går glipp av viktig informasjon. Holthe påpeker også at det er et stort problem at noen mennesker heller ikke får fylt ut eller sendt søknader til sykehus og NAV, slik kravet er for enkelte offentlige instanser.

Sykehussider og NAV står også høyt oppe på helsenettstedene Holthe ønsker å undersøke nærmere!

Samme standard

1. juli trådte altså nye bestemmelser i kraft, som vil gi bedre nettløsninger for alle, særlig eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Dette betyr at IKT-løsninger som er kjøpt eller bestilt etter denne datoen skal være universelt utformet fra lanseringsdato! For bedrifter eller virksomheter som blir berørt, betyr dette at informasjon kommer enklere fram til flere, noe som vil føre til at kundegrunnlaget øker. Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner sier det slik: «Internett og digitale «dingser» gjør hverdagen enklere for de fleste av oss. Universell utforming gjør hverdagen enklere for alle!»

Sånne som meg - OG NAV

Sånne som meg. Vi som mater barnet vårt gjennom en slange i magen - eller en slange rett i tarmen. Vi som lurere på om barnet vårt forstår noe vi sier til det - eller som vet at det ikke gjør det.

AV: SOL ALBERTSEN

Vi som er redde for at barnet vårt skal bli immun mot antibiotika, - og så bli forkjølet. Vi som går i begravelser hvor kisten er så liten at det holder med mamma og pappa for å bære den ut av kirken mens Trollemors vuggeviser spilles.

Hvordan klarer vi det? Hva er det som gjør at vi står opp hver morgen, til en dag som (forhåpentligvis) blir akkurat lik gårsdagen?

Vi fokuserer på det positive, og det vanlige, og det normale. Vi leter etter det

og vi rent ut dyrker det. Med god hjelp fra alle i støtteapparatet vår. På skolen forteller de at i dag var hun så "med" og oppmerksom! Fysioterapeuten sier at hodekontrollen er så mye bedre nå. Hun laget lyder selv! Hun snudde seg da hun hørte musikken! Sykepleieren som ler og forstår at datteren min trekker armen til seg når en ny blodprøve skal tas. Som roser lillejenta for å ha egne meninger. Jeg selv som blir så stolt når datteren min hører meg komme og trekker pusten og vrir seg mot der jeg er. Legen som synes han fikk litt blikkontakt. Alle som jubler når maven fungerer uten klyster. Og fryden når sutringen slutter når hun kommer på mammas fang!

Mitt liv er antakelig ditt mareritt, jeg skjønner det godt. Men det er fint i mitt liv også. Hver dag får jeg være sammen med myke, fine, tapre jenta mi. Og jeg er blitt ekspert på de små tingene. Jeg blir fortsatt glad når jeg tenker på den gangen i påsken, da datteren min smilte til meg. Jeg er helt sikker på at hun gjorde det. Det var et sosialt smil og det var fordi jeg koste og kilte henne. Jeg er helt sikker. Det er mulig vi overdriver alt litt.

Dersom ditt barn hadde hatt alle de fremganger vi stråler over hos mitt barn, hadde det antakelig vært tildelt en Nobelpris allerede. Men det fungerer for oss.

Jeg våker hver morgen og gleder meg til å kose med datteren min, til å se hvordan hun er i dag og hver ettermiddag gleder jeg meg til å lese hvordan det har vært på skolen. Og jeg er så takknemlig for at alle i livet vårt fokuserer på mulighetene hennes, og på hva hun kan.

Det vil si; bortsett fra NAV, som er helt annerledes, de lurere bare på hva hun ikke kan. Og de lurere på det hver bidige gang. Når jeg vil søke om å låne hjelpemidler, få hjelp eller økonomisk støtte så må jeg frem med hele elendighetsbeskrivelsen. Jeg tenkte lenge at det skal jeg klare. Jeg skjønner forskjellen på søknaden og min fantastiske datter. Jeg er et ressurssterkt og ekstremt optimistisk menneske så jeg gyver løs på skjemaene; kan ikke holde hodet. Kan ikke snakke. Kan ikke tegnspråk. Ikke forstå tale. Ikke se. Ikke flytte seg. Ikke sitte, stå, krabbe. Ikke viljestyre kroppen sin. Kan antakelig ikke huske noe. Hvor mange anfall har hun? Hvor mange om natten? Hvor mye medisin? Hvor alvorlige anfall? Hvor mye skjevere er ryggen nå? Hvor mye hjelp har vi? Hva er lønnen vår? HVOR MYE DÅRLIGERE ER HUN BLITT NÅ I FORHOLD TIL ANDRE BARN? (Hallo! Andre barn? Her driver jeg og er lykkelig fordi datteren min har rullet over på maven nesten alene, og så skal jeg sammeligne

henne med din sønn som lærer engelsk og nettopp har svømt 200 meter?)

Etter å ha lest og skrevet søknader og ikke minst anker på avslag i syv år så kan jeg si to ting; 1: jeg er sannsynligvis ikke verdens tøffeste likevel, for 2: det gjør SÅ VONDT! Jeg snufser på side to og fra side tre sitter jeg og griner. Og avslaget som kom i posten for tre uker siden orker jeg ikke anke. Nav vinner.

Men jeg har et forslag: NAV bør ha en fast kontaktperson for barn og deres familie. Som kommer hjem til oss to ganger i året. Og ser på datteren min. Og er sammen med oss en halv time. For det har ingen gjort. Så hadde kontaktpersonen visst hvem det er snakk om når det kommer en

søknad. Da kunne de kanskje til og med klart å oppfylle hensikten om at de skal være rådgivende. Da kunne vi kanskje fått en telefon av og til med forslag om noe som kunne egne seg for oss. Saksbehandleren hadde spart en del tid på vedtakene, og jeg kunne slippe ydmykende og utmattende elendighetsbeskrivelser som nesten føles som et svik mot datteren min og som slår meg ut i flere dager.

Og du; jeg VET godt hvordan det står til med datteren min. Ikke tro noe annet. Men jeg VIL fokusere på å juble når hun løfter hodet. Jeg VIL se at alle rundt oss forstår hvilken bragd det er. Jeg skal nemlig stå opp og gjøre det samme i morgen. Og neste år.

Svar til mor med sykt barn

Av May Britt Christoffersen, NAV

Vi som jobber i NAV, blir berørt av «Mitt liv er antakelig ditt mareritt», innlegget ditt her på bloggen 17. juli. Der beskriver du hverdagen med et alvorlig sykt barn. Vi forstår godt at du som forelder er i en vanskelig situasjon, og at det kan oppfattes som en ekstrabelastning å måtte bruke tid på søknader til offentlige etater.

Når vi i NAV etterspør skriftlige søknader og dokumentasjon på hjelpebehov, gjør vi det ikke for å legge sten til byrden. Vi ønsker å gi et best mulig tilbud til våre brukere og er opptatt av å hjelpe. Samtidig har vi lovverk og rammer vi må jobbe innenfor, for å vite hvem som har rett på hvilke ytelser. Disse er det politikerne som bestemmer.

I innlegget ditt foreslår du en fast kontaktperson for barn og deres familie. Per i dag er ikke en egen kontaktperson i NAV for barn noen rettighet, men NAV har et særlig ansvar for å sikre barns rettigheter gjennom lov om sosiale tjenester i NAV. I formålsbestemmelsen til denne loven står det at «loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud». Lov om sosiale tjenester i NAV er et kommunalt ansvar, og det er den enkelte kommune som skal følge opp dette.

Barn og familier med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til en individuell plan, som skal sikre et helhetlig tjenestetilbud og et godt samarbeid mellom de ulike tjenesteyterne. En individuell plan kan være til god hjelp for deg i møtet med hjelpeapparatet. Det skal opprettes en koordinator for planen med ansvar for å holde i prosessen, sikre fremdrift og innkalle til møter. Koordinatoren kan sånn sett fungere som en kontaktperson for deg, og mellom deg og tjenesteapparatet.

Vi anbefaler deg derfor å ta kontakt med NAV-kontoret på nytt, slik at du sammen med en veileder kan finne ut hvilke muligheter som ligger i en slik individuell plan.

Og Sol Albertsens kommentar til dette:

Det handler om vilje

Jeg er glad for at du understreker at dere vil gi et best mulig tilbud og at dere er opptatt av å hjelpe. Og jeg er selvsagt enig i at alt dere gjør skal skje innefor rammen av det lov- og regelverket vi har.

Du skriver at pr. i dag har dere ikke en koordinator, men at dere har et særlig ansvar for å sikre barns rettigheter. Dette er jo kjernen ved mitt innlegg i Dagsavisen 23. juli. Hvordan dere velger å sikre at dere oppnår deres eget ambisjonsnivå og hvordan dere organiserer arbeidet, er deres eget ansvar. Hvordan dere sikrer at dere vet hvem som har rett på hvilke ytelser, er deres ansvar, ikke politikernes. Dere har hittil valgt at søkerne skal fortelle dere det. Hver gang det søkes.

Vi har en kjempeflink koordinator, og vi har individuell plan. Likevel er det jo jeg som skriver søknadene når det skal søkes om grunnstønning, hjelpestønning, omsorgslønn og avlaster. Og jeg leser og signerer alle søknader om lån av hjelpemidler.

Mitt forslag er at dere som vil hjelpe og råde, etablerer et forhold til dem dere skal bistå, sånn at dere selv sitter inne med den kunnskapen som er så viktig for at brukerne deres skal få en best mulig og mest mulig rettferdig og riktig ytelse. Så slipper jeg å skrive så veldig mye, og dere å kontrollere det. Tanken min er at når dere møter og blir kjent med oss, så vil dere slippe å bruke tid på å forsøke å forestille dere oss gjennom en søknad. Å komme hjem til oss og se på barnet, familien og livet vårt og prate med oss vil gjøre dere i stand til å gjøre både en bedre og mer effektiv jobb. Ofte kan jeg også kjenne på at skjemaene ikke klarer å fange opp barnet mitt. Du selv skriver jo for eksempel "sykt barn" i overskriften. Hun er altså ikke syk, men hun har en veldig skadet hjerne.

(og så må jeg bare får rette opp en misforståelse: Det er ikke sånn "at det kan oppfattes som en ekstrabelastning å måtte bruke tid på søknader...". Det ER en ekstra belastning å fokusere så mye og detaljert på det som er vondt og som ikke fungerer, når vi i nesten alt annet bare ønsker å tro på det som kan fungere. Tiden er ikke viktig i dette...)

Jeg håper dere vil ta tanken om å jobbe litt mer utenfor kontorene på alvor, jeg blir gjerne med og diskuterer dette videre og familien vår stiller opp som prøvekraner hvis dere er interesserte!

På jobb 24/7

For de aller fleste er morgenstellet og kveldsstellet en ren rutine, nesten så det går på autopilot. Du vet alt hva du skal gjøre og gjør det nesten uten å tenke over at du gjorde det. Slukker lyset, pusser tenner, leser avisen eller hva du nå måtte ha som vane å gjøre på morgenen.

TEKST: STINE MACHLAR

For meg er det også slik, så lenge jeg har assistenter som kjenner meg godt, når jeg er hjemme hos familien eller på ferie med gode venner. Situasjon blir noe annen når du skal forklare andre, fremmede hvordan du vil ha det kvart over seks på morgenen før du skal på skolen.

Før jeg fikk personlig assistanse hadde jeg noen slike morgener i måneden. La oss ta et eksempel hentet fra en slik morgen: Nattevakten på avlastningsboligen var ny. Jeg begynner med å forklare at nå kan du

skru på lyset og ta av meg dynen. Dette kan umulig gå galt. Verre er det når stolen skal plasseres, nærme, men ikke for nære og passe på skrå. Dette er viktig, slik at jeg ikke skal gli. Da kan løftet bli tungt for den som hjelper meg, men også vondt for meg. Jeg føler meg kranglete og pirkete der jeg med grøttete morgenstemme forteller at stolen nok må enda noen centimeter fram for førtiende gang. Jeg vil ikke være sjefete, men merker det selv. Jeg virker slik der jeg pirker fram og tilbake, mer på skrå, men ikke for mye, assistenten må også få plass imellom.

Endelig plassert i stolen er det morgenstellet på badet sin tur. En etterlengtet dusj skal bli godt, er tanken. En halvtime senere er jeg nydusjet og påkledd. Endelig ble det slik jeg ønsket. Likevel er jeg sliten, ikke uthvilt og klar for en ny dag. Jeg har forklart, fram og tilbake. Føttene ble ikke kuttet av og hendene ble ikke brekt. Selvfølgelig ikke, det skal mer til enn en ny og ukjent hjelper. Og godt er det, hvis ikke kunne det blitt mang en gips opp igjennom årene. Lite artig er det likevel å sitte der naken, plassert der av andre og avhengig av deres hjelp. Samtidig skal du forklare

Å være arbeidsleder krever også sin mann eller kvinne. Du skal følge opp dine ansatte. Selvfølgelig skal du det. Det er ikke gjort på en time og that's it. Men samtidig gir det deg frihet til å leve også. Du kan ta morgenstellet på autopilot med en opplært assistent, du kan prate i telefonen mens du lager middag fordi assistenten da vet hva han skal hjelpe deg med. Forklaring kan du ta først, medarbeidersamtalen når det passer dere, ikke i det du må ha bistand. Da skal du få gjøre deg ferdig.

Uten assistent er funksjonshemmede på jobb 24/7 på jakt etter å få selvsagte ting slik man ønsker. De kommunalt ansatte rekker ikke å lære dine ønsker og behov. Utskiftningen er for stor. Dere kan umulig bli et team.

Med assistent er vi også på jobb like mye. De krever oppfølging, støtte og verdsettelse for sin fantastiske jobb. Da er vi selv

arbeidsleder og det er vårt ansvar at de får oppfølging, støtte, utløp for sine spørsmål, eventuelle problemer og usikkerhet.

Jeg sier ikke at en arbeidslederjobb er lett eller en ren dans på roser. Men jeg sier at det er verdt å jobbe hele døgnet for noen som jobber for deg, slik at du kan leve ditt liv, og konsentrere deg om det som er viktig for deg og som virkelig betyr noe. Enten det er en viktig prøve, din mors bursdag eller ditt syke barn.

Livet er verdt å jobbe for, derfor var rettighetsfesting av personlig assistanse så viktig for meg. Uansett vet jeg at jeg må jobbe 24/7, men med egenstyrt assistanse får jeg samtidig leve. Og det er det verdt å jobbe døgnet rundt for!

(Gjengitt fra bloggen etter tillatelse fra forfatteren)

hvordan du vil ha det slik at du skal føle deg vel resten av dagen. Sånn at du kan fungere og gjøre det du vil og det du må. Det er ikke like lett bestandig å konsentrere seg om en viktig innlevering eller prøve når en må bruke ekstrem lang tid på forklare hvordan en skal gjøre det mest naturlige og nødvendige - sitt fornedende. Akkurat der og da når man sitter på porselenet og prøver så godt en kan, med alle sine krefter og tanker, å forklare hvordan de må bistå deg for at du skal føle deg bra nok tørket og ha klærne slik du vil på - virker den der prøven du skal ha om et par timer så langt unna og lite viktig. Jeg sier ikke det at disse menneskene som er satt til å hjelpe deg ikke vil deg vel eller ikke prøver så godt de kan, for det vil og gjør de aller fleste.

Poenget er at det koster krefter og tålmodighet også fra oss funksjonshindrede og skulle forklare og veilede hver minste lille ting hele tiden, uten noen pauser.

Slik det var før jeg fikk assistenter var jeg på «jobb» 24/7 fordi jeg alltid måtte være på vakt. Ingen kunne ta min rolle. Med opplærte assistenter er det annerledes. De vet hvordan sin arbeidsleder vil ha det. Selvfølgelig må jeg forklare og instruere innimellom.

SORTERING

*TEKST: GRETE LINN HALDORSEN
(MELODI: TIR NA' NOIR)*

Jeg ble født til verden, ja så heldig var jeg.
Stoppet ikke opp på DNA-testens vei.
Fikk min rett til livet, lykken smilte til meg.

Her er jeg, nå voksen og grei.

Er jeg syk? Er jeg svak? Er jeg krøpling og lat?
Annerledes i smak? Ikke riktig format?
Kroppen ble jeg tildelt - denne ble jo mitt hjem.
Våg deg derfor - gi meg en klem.

Hvem har rett å velge? Hvem sorteres da bort?
Hvor vil grensen settes mellom verdig og lort?
Man skal være varsom med de valg som man tar.
Bare livets sjangse en har.

Jeg er stolt. Jeg er sterk. Jeg er synlig og frekk.
Jeg vil ut. Jeg vil frem. Ikke gjemme meg vekk.
Livet er en gave som må nytes til gangs.
Kom igjen - jeg ber om en sjangs.

Det at ulikheter vokser opp og får gro,
skaper styrke, samhold og en mennesketrom.
Åpne opp for livet og det mangfold det gir.
Da et bedre samfunn det blir.

Jeg er stolt. Jeg er sterk. Jeg er synlig og frekk.
Jeg vil ut. Jeg vil frem. Ikke gjemme meg vekk.
Livet er en gave som må nytes til gangs.
Kom igjen - jeg ber om en sjangs.

NY DNA-LOV?

I dag er det ikke noe som setter en stopper for en person, som uten samtykke, tar en prøve av samboers eller kollegas kaffekopp for å få svar på vedkommendes gener. Det er altså ikke straffbart å sende en gentest i all hemmelighet til USA og få svar i posten!

TEKST: ROLF ØSTBØ

Dette er blant dilemmaene som skal behandles, fordi regjeringen har bedt Bioteknologirådet om å gjennomgå og vurdere bioteknologiloven. Rådet, som tidligere het nemnda, er ventet å komme med anbefalinger til endringer innen neste sommer. I den forbindelse er Sørvesten gjort kjent med at flertallet av Bioteknologirådets medlemmer mener at lagring av ubefruktede egg på ikke-medisinsk grunnlag fortsatt ikke bør tillates. Rådet har også

gjort kjent at reglene for gentesting vil få en nøye gjennomgang.

Kompliserte spørsmål

Som en konsekvens av dette er det flere vanskelige, etiske valg norske politikere må ta stilling til. Et eksempel på dette er debatten som fulgte da Bioteknologirådet i fjor diskuterte assistert befruktning av enslige.

Det høres ikke urimelig ut at også enslige skal få hjelp til å føde barn. Rådets leder, Kristin Halvorsen, var også av den oppfatning, men etterhvert skiftet både hun og rådet mening! Halvorsen forklarte dette med at selv om et barn med én forelder kan ha en kjempefin oppvekst, er barnet ekstra sårbart om mor rammes av sykdom eller ulykke.

Det er ikke vanskelig å være enig i dette, noe som viser hvor kompliserte noen av disse spørsmålene er.

Rabatt på gentesting

Hull i lovverket gjør at besteforeldre kan ta hemmelige gentester av barnebarnet, og servere resultatene under neste familiesammenkomst.

Uten å straffes for det kan personer uten samtykke skaffe til veie informasjon om arvelige egenskaper, slektskapsforhold eller etnisk tilhørighet fra utenlandske selskap på nett. Også på apoteket er det lagt til rette for dette, og da snakker vi om tjenester som på grunn av konkurranse tilbys til rabatterte priser.

Så langt har det gått, at et internasjonalt konsern nylig ble tatt for brudd på markedsføringsloven da de annonserte gentester!

Mer ønsket enn andre?

Et spørsmål som lenge har hatt plass i den offentlige debatten, er om helsepersonell rutinemessig skal tilby blodprøver som for eksempel kan gi svar til gravide om fosteret har Downs syndrom.

Det er i slike tilfeller den offentlige debatten er viktig, for da må samfunnet ta stilling til om noen barn er viktigere enn andre. De fleste har sikkert fått med seg statsviter Aksel Braanen Sterris spørsmål om det egentlig er så ille med et samfunn uten Downs syndrom.... Det er da vi skal prise oss lykkelige over at vi har skuespiller og forfatter Marte Wexelsen Goksøy, journalist Arnt Johan Klippenberg og tidligere leder av det regjeringsutnevnte Bioteknologirådet, Lars Rovik Ødegård, som parkerer fordomsfulle ytringer som dette på en klok og innsiktsfull måte!

Teknologien utvikles så raskt at en skal følge godt med for å få med seg det som skjer. Norske politikere har tradisjonelt ord på seg for å holde igjen i kontroversielle spørsmål, og har holdt foten på bremsepedalen mot behandlinger som er tillatt både i Skandinavia og i resten av Europa. Sørvesten mener det er et bevis på at menneskeverd har høyere prioritet enn kapital!

INGELEIV VANT FRAM!

Sørvesten har besøk av Ingeleiv Haugen, en NHF'er med bred erfaring. Hun har vært fylkesleder, regionleder, styremedlem i lokallag og vært brukerrepresentant i ulike fora.

TEKST: ALF-ARE SKOG
FOTO: PRIVAT

Ingeleiv var den som fikk det svart på hvitt fra helse- og omsorgsminister Bent Høie som slo fast at funksjonshemmede med BPA (Brukerstyrt Personlig Assistent) kan ha med seg assistent utenfor kommunen en bor i og på utenlandsferie/- opphold.

Det så mørkt ut da det ble kjent at Bergen kommune ønsket å nekte funksjonshemmede med BPA å ha med seg assistent på utenlandsferie/- opphold.

Hva fikk deg til å henvende deg til Helse- og omsorgsministeren?

– Saken er at Bergen kommune sa «nei» til å ha med assistent utenfor kommunen mer enn 5 uker. Bergen kommune handterte personlig assistanse i kommunen etter det såkalte «kommuneoppholds- prinsippet». Det gjelder alle kommunale helse- og omsorgstjenester. Her vil jeg si det har vært en glipp av organisasjonene som tidligere ikke har vært klare nok i sine meldinger til departementet om at BPA er en annen ordning enn de vanlige helse- og omsorgstjenester, slik at det ikke har samsvart med intensjonen med BPA. Jeg visste at organisasjonene hadde tatt opp at en må kunne få reise utenfor kommunegrensen med assistanse i forbindelse med lovforarbeidet til

rettighetsfesting av BPA, men jeg mente dette måtte mye klarere frem generelt og i forbindelse med reiser utenlands, ved å vise til hvordan jeg, og andre, opplever denne tidsbegrensingen her i Bergen. De som bestemmer manglet konkrete eksempler. Derfor tok jeg dette opp i Bergens Tidende i januar og påpekte at jeg nå ikke fikk lov til å reise fritt utenlands, noe jeg hadde gjort i 10 år med kommunens velsignelse. Bergen kommune hadde strammet inn på praksisen. Jeg hadde også hørt at det er de som har blitt nektet rehabiliteringsopphold av kommunen fordi det har gått over 5 uker totalt. Retningslinjen i Bergen ble strammet inn i 2013. Jeg fikk aller nådigst i fjor reise på mitt 3 måneders vinteropphold da forvaltningssjefen i Bergen kommune ringte meg, like før jeg skulle dra. Brevet til helse- og omsorgsministeren sendte jeg etter at en mor skrev i Bergens Tidende at hennes funksjonshemmet datter ville nagle ministeren til veggen med rullestolen om ikke rett til å ha med seg assistent utover egen kommune ble med i den nye loven. I svaret fra ministeren kom det frem at lovforslaget ikke ville være til hinder for å ha med seg assistent utover egen kommune. Men det sa ingenting om å ha med seg assistent utover landegrensene. Det var da jeg grep pennen fatt.

Fikk du ikke bistand fra organisasjonen?

–Ja, men akkurat denne kampen tok jeg sjøl. Organisasjonen tok del i kampen på mer generelt grunnlag. Jeg tror det er viktig å engasjere seg selv, ja jeg vil si det er helt nødvendig. Nå har jeg et spesielt gunstig utgangspunkt med utdanning, jobb- bakgrunn og organisasjonserfaring. Samspillet er imidlertid også viktig. Mens organisasjonene har bidratt til å få til loven, kan vi som enkeltmenneske meisle ut det konkrete.

Hvordan føles det å være den som vant fram og fikk det til?

– Jeg vet hva jeg har fått til, og det å ha bidratt til utviklingsarbeid har vært jobben min i mange år. Det «å tale for mange» har vært viktig, noe jeg så for meg da jeg satte i gang denne prosessen. Jeg har fått flere henvendelser fra mennesker som spør om de kan bruke brevet fra ministeren overfor sin kommune. Det har jeg sagt «ja» til.

Har du fått brukt rettigheten?

– Den skal jeg bruke. Jeg har tatt kampen med Bergen kommune. Jeg har sett galskapen. Jeg, som er den ressurspersonen jeg er, har også hatt behov for hjelp. Jeg har fått svært god hjelp i min sak av saksbehandler hos Byombudet i Bergen kommune. Jeg oppfordrer til at man tar kontakt med Byombudet der det finnes bistand dersom en føler seg «overkjørt» i sin sak, eller eventuelt Pasientombudet i fylket.

Hvilke tanker gjør du deg om den utvikling innen BPA som vi ser i Bergen kommune?

– Vi har jo tatt opp saken og presentert den i utvalg for helse og sosiale tjenester i kommunen. Det er en klart ny retning i holdninger fra kommunens sentraladministrasjon. Saksbehandlere i bydelene skal, etter at de har utredet BPA- søknad, sende den til den sentrale forvaltningen for endelig vedtak. Her opereres det med ulike begrep som «normer», «kommunal praksis» og noe som kommunen omtaler som «likebehandlingsprinsippet». Det skal visstnok bety at alle skal behandles likt. Det kan bare bli galt. Det skjer da ingen reell, individuell behandling. Normen skal ikke bestemme hvilken hjelp vi får eller ikke får! Likebehandling er gruppebehandling, og diskriminering av enkeltmennesket! Hver enkelt av oss skal behandles som det «unike mennesket» en er!

Hvordan var det med disse snusirkelene?

Sarah Louise Rung ble tildelt Siddisprisen av Jørgen Foss. I bakgrunnen er Vegar Hoel!

Suksessen

FUNKISDAGEN

Funkisfolkets nasjonaldag, det er Funkisdagen det! Nåja, jeg skal ta akkurat den litt ned igjen; men jaggu har Funkisdagen muligheter til å bli en tradisjon som Norges Handikapforbund snarest bør ta under lupen! Det skal jeg komme tilbake til.

TEKST: ROLF ØSTBØ
BILDER: KRISTINE HARELAND

Det er i første rekke Guri Anne Egge, hennes søster Gina og NHFs Arild Birkenes, som må nevnes når vi skal tillegge noen æren for Funkisdagen!

I 2011 hadde Arild Birkenes, ved en tilfeldighet, fått låne Festplassen i Bergen. I forbindelse med det spurte han søstrene Egge om de kunne gjøre seg noen tanker

om hva de kunne finne på for å skape litt oppmerksomhet rundt funksjonshemmede og deres situasjon.

Det kunne de, og ikke bare det; de kunne også tenke seg å kalle et eventuelt arrangement for Funkisdagen! Resten er historie: tanke ble til handling, og i år var det fjerde gang region Sørvest arrangerte Funkisdagen, denne gang i Stavanger!

Suksessformelen

Funkisdagen som arrangement er enkelt og genialt. Enkelt, fordi det er et samarbeidsprosjekt mellom Bergen og Stavanger, skåret over samme lest. Byens festplass gjøres om til storstue der folk har fri adgang, og kan bevege seg inn og ut av arrangementet som de vil.

Derfor ser vi folk opptil flere ganger i løpet av de timene festen varer. Barn og foreldre, ungdom og eldre. Det er flere begivenheter som skjer på en lørdag, og i dette ligger det geniale! I løpet av de fem-seks timene happeningen varer, er det få aktiviteter som starter på et bestemt klokkeslett,

det starter først når noen vil delta på en aktivitet.

Enkelt sagt er ideen med Funkisdagen å bryte ned forestillingene om funksjonshemmede som «annerledes»!

Etablert som arrangement

I Stavanger er det konferansier Vegar Hoel som binder det hele sammen på en lett og uformell måte. Hoel mener at Funkisdagen er etablert som arrangement!

Skuespilleren, som er kjent fra både scene og film, mener at arrangementets styrke er at det er så positivt! Som han sier til Sørvesten: - Her er ingen paroler eller politisk agenda, noe som gjør at folk føler seg trygge på at vi har et arrangement som kun er lek og læring. Dessuten er Funkisdagen et kult navn i seg selv!

Politikere med løs snipp

Lørdag 21. juni opprant med brukbart vær, og fra morgenen yrte det med folk som på dugnad gjorde Torjå om til fest. Den store scenen skulle rigges, og boder og

Bilbanen slo an hos store og små!

telt skulle settes på plass. Så skjedde det som alltid skjer på Funkisdagen; før vi ante ordet av det var festen i gang!

Også i år var flere politikere til stede; prøvde seg på aktiviteter og så ut til å kose seg i en uformell atmosfære, Per A. Thorbjørnsen (V), Bjørg Tysdal Moe (Krf) og Torfinn Ingeborgrud (MDG) for å nevne noen. Ingen var invitert, og ingen behøvde komme med «lovnader» av noe slag, og fra scenen underholdt artister som Elvira Nikolaisen, Kaveh og Casa Murilo!

NHF må på banen

Innledningsvis nevnte jeg at Funkisdagen har muligheter til å bli en tradisjon.

Akkurat det er jeg ikke i tvil om, selv om jeg også er av den oppfatning at det er fare for «slitasje» i opplegget. I alle fall slik arrangementet fungerer i dag!

Saken er at selv om Funkisdagen vekselvis arrangeres i Bergen og Stavanger, er det stort sett de samme personene som jobber med å løse det i havn hvert år.

Personlig mener jeg at NHF i langt større grad enn det som er tilfellet, må «sikre» arrangementet, både økonomisk og bemanningsmessig. Funkisdagen er alt for verdifull, både som identitetsbærer, og med tiden også som «rekrutteringsanstalt» for lokallagene, til at NHF skal gi slipp på det!

Samtidig er det viktig å ta vare på

koninuitet og idegrunnlag så langt!

Funkisdagen bør med andre ord få avleggere til andre regioner, slik at konseptet blir levedyktig også i framtiden!

P. S. I farten glemte jeg å nevne at omkring 10 000 mennesker besøkte årets Funkisdag, så mange har det knapt vært på en Viking-kamp i løpet av sesongen!

JA VEL, HERR STATSRAÅD?

Den britiske statsministeren David Cameron og hans konservative regjering er i hardt vær om dagen. Årsaken er først og fremst en sleivete uttalelse fra welfare minister (sosialminister) David Anthony Freud, om at funksjonshemmede ikke er verdt minstelønn. Minstelønn i Storbritannia er 2 pund i timen, bare for å nevne det!

TEKST: ROLF ØSTBØ

Virkelighetsfjern

Det var i Birmingham de famøse ordene falt. Statsråden var innleder på en konferanse i regi av det konservative partiet, da han svarte på et spørsmål fra en journalist om handikappedes arbeidsmuligheter.

Lord Freud som han kalles i det daglige, er en søkkrik politiker som faktisk er oldebarn av psykoanalysens far, selveste Sigmund Freud, og sin enorme formue har han skaffet seg ved hjelp av arv og bankvirksomhet.

I Storbritannia er imidlertid folk rasende på en statsråd de mener er virkelighetsfjern og ikke i stand til å sette seg inn i vanlige menneskers liv.

Bedroom tax

Den siste tiden har det vært demonstrasjoner utenfor Lord Freuds herskapelige husvære i en forstad til

London. Bakgrunnen er at folk er rasende over det de kaller en rekke absurde forslag fra Freud som regjeringen har satt ut i livet.

Bedroom tax, som utelukkende rammer trygdede, er kanskje «reformen» folk reagerer aller mest på.

Ordringen går i korthet ut på at hvis en trygdemottaker eier et større hus enn vedkommende etter regjeringens syn har behov for, blir det trekk i trygdeutbetalingen.

Et eksempel på dette er at barn må dele soverom fram til de er 16 år, hvis ikke får familien en trygdeavkorting på 14 prosent i uka. Som en konsekvens av regjeringens politikk har flere trygdemottakere vært tvunget til å selge boligen og flytte inn i mindre hus.

Begeret rant over

Statsråd Freuds tankeløse bemerkning om minstelønn var imidlertid dråpen som fikk begeret til å renne over. Visestatsminister Clegg betegnet samme

dag uttalelsen som dypt urovekkende, og sa at han spesielt reagerte på at Freud hadde brukt ordet «verdt». Statsminister David Cameron forlangte deretter at sosialminister Freud måtte komme med en uforbeholden beklagelse.

Reaksjoner

Freud innkalte raskt til pressekonferanse der han blant annet sa at han var lei seg fordi han med sin uttalelse hadde krenket en gruppe funksjonshemmede. Dette fikk talskvinne for en av landets handikaporganisasjoner, Clare Pelham, til syrlig å bemerke at statsråden hadde krenket alle funksjonshemmede i Storbritannia!

Enn så lenge holder statsministeren en beskyttende hånd over Freud, men Labour-leder Ed Miliband hevder at partiet vil gjøre sitt ytterste for å fjerne statsråden. I Bergen er det som kjent ett uttrykk for slikt: «gå mann»!

Med relativt **FÅ ORD!**

Redigert og tilrettelagt av Rolf Østbø

ULOBA

NTB melder at organisasjonen Uloba etterbetaler vel 16 millioner kroner til personlige assistenter i Oslo som ikke har fått utbetalt den overtidslønna de hadde krav på.

På landsbasis kan det dreie seg om opptil 80 millioner kroner, ifølge en rapport fra revisjonsselskapet BDO.

I 2011 avslørte Dagbladet at Uloba brøt arbeidsmiljøloven på en rekke punkter. Blant annet betalte selskapet overtid først etter elleve timer i stedet for etter ni timer, slik loven sier.

Etter pålegg fra Arbeidstilsynet krevde Oslo kommune utbetalt manglende overtidsgodtgjørelse til assistenter i kommunen ti år tilbake i tid!

EBOLA

Etterhvert som dødstallene økte i Vest-Afrika, var det faktum at en pasient døde i USA, det som skulle til for at verdens helsemyndigheter endelig tok sykdommen alvorlig. Etter måneder med fornektelse, og etter at to amerikanske helsearbeidere var blitt smittet og evakuert, snudde WHO (verdens helseorganisasjon) plutselig og erklærte ebola som en internasjonal folkehelsekrise.

SKOLERING

Norges Friidrettsforbund ønsker å skolere idrettslag i integrering av funksjonshemmede innen friidrett. Forbundet vil gjøre dette med å arrangere temakvelder der ledere, trenere og andre nysgjerrige (!) skal få oppleve hvordan det er å være funksjonshemmet.

Målet er å la idrettslagenes medlemmer få inspirasjon til å integrere funksjonshemmede i sin egen klubb.

GJENNOMBRUDD?

En tidligere lam mann kan gå igjen, med hjelpemidler, etter en operasjon som av legene beskrives som et stort gjennombrudd! Polske Darek Fidyka (40) ble lam fra brystet og ned som følge av et knivstikk i 2010 som nesten delte ryggmargen hans.

Behandlingen gikk ut på at nerveceller fra nesen ble transplantert over og under skadestedet, slik at nervene i ryggmargen skulle vokse sammen igjen!

HANDIKAPPLASS?

I en avstemning på nettet stilte Stavanger Aftenblad følgende spørsmål til sine lesere: Du skal kjøpe 60-årgave på polet, som stenger om fem minutter. Den eneste ledige parkeringsplassen er en handikaplass. Parkerer du?

Svarene Aftenbladet fikk var som følger: 59 prosent ville parkert ulovlig, og 41 prosent ville ikke gjort det!

SUNNERE?

En studie publisert i American Marketing Association viste at når snacks og andre matvarer markedsføres ved hjelp av begreper som «lite fett» og «mer fiber», framstår produktet som sunnere for forbrukeren.

Av den grunn viser det seg at vi spiser mer av «godsakene», nettopp fordi vi tror vi kan! Sånn er det med den saken!

Dr. Oetker?

Hvem i huleste er denne Dr. Oetker som til stadighet presenterer oss for nye pizzavarianter? Jeg synes det er mistenkelig at en doktor skal blande seg inn i hvilken pizza jeg skal velge!

Fra sitt kontor pønsker han ut nye typer pizza med sære navn. Det siste tilskuddet fra doktorens reseptblokk heter; ja, hold dere fast: Dr. Oetkers «Rustica» Calabrese! Det høres mer ut som en diagnose. Fri og bevare meg vell!

Livskvalitet til hverdags

Det er bare å erkjenne: vi som har CP blir fort lagt merke til. Det å bli sett kan jo være både positivt og negativt. Selv vil jeg påstå at jeg kjenner igjen en «CP-er» på mils avstand. Jeg tenker at det faktisk er litt opp til meg, om de jeg møter bare skal se CP-en min, eller om de skal se meg.

TEKST: HELLE-VIV MAGNERUD

Jeg har valgt det siste. Mange mener nok at jeg har dratt den litt langt, med flere tatoveringer, særegen hårstil og spesielt klesvalg, men for meg er dette naturlige valg.

Opptatt av mote

Hadde jeg tatt de samme valgene dersom jeg ikke hadde hatt CP tro? Det er et både vanskelig og hypotetisk spørsmål, men jeg føler meg vel som den jeg er. Jeg slet tungt i ungdommen, da jeg prøvde både å være og å se ut som alle andre. Jeg har alltid vært opptatt av velvære og mitt ytre, og husker godt ungdomstiden, etter at jeg som 11-åring flyttet på landet. Motemessig lå mine nye medelever langt tilbake (slik var det den gangen), og mens de andre var på trening eller deltok i andre aktiviteter som ikke jeg kunne være med på, lå jeg på sengen og leste motemagasiner. Vi som for eksempel bruker rullestol er så synlige. Derfor mener jeg det er viktig å ta seg godt ut. Jeg mener selvsagt ikke at alle skal tatovere seg eller ha en outrert hårsveis, men jeg synes klærne bør være rene og håret velstelt.

Krevende, men viktig

Egenpleie og stell kan være svært krevende å gjennomføre for noen av oss, men det finnes noen gode hjelpemidler. Det oppstår fra tid til annen litt artige episoder, for eksempel når jeg skal nappe øyebrynene mine. Ofte fjerner jeg litt for mye (heldigvis vokser de ut igjen). Min største utfordring er sminke, og spesielt

øyeminke. Jeg vet det er mange som har utfordringer med dette, og at de derfor lar være å sminke øynene. Jeg vil heller bruke 15 minutter ekstra på å få det til, fordi det betyr så mye for meg. Det er også vanskelig å få klær til å se fine ut når man sitter i rullestol, og man finner fort ut at noe er veldig upraktisk, som for eksempel fotside kjoler. Lange frakker og kåper kommer heller ikke til sin rett i rullestol. Bunad er ikke akkurat kjempepraktisk det heller. Noen foretrekker joggedresser, og jeg forstår godt hvorfor: det er enkelt å ta på seg og veldig behagelig. Men etter min mening hører joggedressen til innenfor hjemmets fire vegger (med mindre man er på vei til eller fra trening).

Kunst gir livskvalitet

Min teori er at interesser skapes ut fra forutsetninger. For eksempel ble jeg aldri en fjellgeit eller veldig opptatt av fotball og andre fysiske aktiviteter. Musikk og kunst er derimot noe som ikke krever fysiske ferdigheter og ikke diskriminerer eller setter noen utenfor. Derfor ble konserter og utstillinger mine arenaer. Imidlertid fant jeg fort ut at klassisk musikk var for uforutsigbar, og siden vi med CP som mange vet er litt lettskremte, blir en klassisk konsert ofte et mareritt for meg. Får jeg derimot en strøm av forutsigbar hardtslående musikk (metal) slapper jeg av, for da vet jeg hva som kommer.

Stolt, sterk og synlig

Selvbildet kommer innenfra, men det påvirkes av hvordan vi blir møtt av verden omkring oss. Og det er dessverre det

ytre våre omgivelser først legger merke til, uavhengig av om vi er funksjonshemmet eller ikke. Jeg er veldig glad jeg ikke er ungdom i dag, fordi det legges altfor stor vekt på kropp, utseende og klær. Min erfaring er at det er mange med CP (og andre funksjonsnedsettelse) som dessverre er mest opptatt av seg selv og sine egne daglige utfordringer. Jeg synes det er viktig at det ikke skapes et inntrykk av at vi bare har empati med vår egen skjebne. Vær gjerne den første til å spørre hvordan andre har det!

Synlig og tilstede

I juni hvert år arrangeres Stolthetsparaden i Oslo. For meg er dette en viktig anledning til å få vise nettopp mangfoldet blant oss. Jeg tror at hvis vi skal «normaliseres» må vi ut i gatene, være synlig og tilstede! Jeg skal innrømme at det er ikke hver dag jeg er like «Stolt, Sterk og Synlig». Det er helt normalt å ha dårlige dager også. Målet bør være å bli den beste utgaven av seg selv.

Følg hjertet ditt!

Teksten er hentet fra boka «Fra voksne til voksne», utgitt av Cerebral Parese-foreningen i 2013.

MYE HAR SKJEDD!

Spesielt de siste 50 årene

Det er 200 hundre år siden grunnlovsfedrene tok sete på Eidsvoll. Språket har gjennomgått endringer, men landet vi lever i og menneskene som i generasjoner har bodd her, har endret seg mer.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Likevel tror jeg de fleste vil være enige om at de største endringene har kommet etter at vi fant olje i Nordsjøen!

Kvinnene som fikk stemmerett i 1913, undret seg sikkert over det nymotens samfunnet de opplevde 50 år senere, i 1963. Likevel er det ingen overdrivelse å si at det er i de neste 50 årene, fra sekstitallet til i dag endringene har vært de største.

Ingen tvil om det, og hovedårsaken er selvsagt den teknologiske utviklingen. Internett, i-Pad, i-Pod, PC, mobiltelefon, Mac, nettbrett, GPS; det er bare fantasien som setter grenser! Ta fjernsyn...æh TV for eksempel. På 1960-tallet kunne de som hadde råd til det kjøpe fjernsyn. Tilbudet var én kanal i svart-hvitt, og programmene som ble tilbudt er jeg sikker på at dagens ungdom og voksne ville ristet på hodet av!

Fjernsynet hadde en trang fødsel i Norge. Allerede i 1953 var det debatt i Stortinget om hvorvidt NRK skulle få lov til å begynne med prøvesendinger. Flere representanter var meget skeptiske til å få verden inn i stua, som de sa. Men Einar Gerhardsen sang ut fra talerstolen: «Selvfølgelig skal vi ha fjernsyn. Ingen kan stå opp i dag og si at det skal aldri komme til dette land, det kan ingen mene!»

Ved voteringen stemte imidlertid alle Kristelig Folkepartis representanter, og de fleste fra Bondepartiet (Senterpartiet) imot prøvesendinger. Men Ja-siden vant, og 20. august 1960 var både Kong Olav V og statsminister Einar Gerhardsen til stede da den offisielle åpningen av fjernsyn i Norge fant sted!

Språk og strid

Da meteorolog Sigurd Smeby ble nektet å snakke riksmål i radioen, endte saken i retten, og den stakkars værmannen mistet til overmål jobben. Saken ble anket, og etter flere rettsrunder måtte departementet gi Smeby jobben tilbake, og han fikk igjen lov til å si «sne» i stedet for «snø». Var det rart folk etter dette kalte meteorologen "Sneby".

Samme år, altså i 1963, dristet NRK seg til å sende et radioprogram som anbefalte seksualundervisning. Da ordene onani og samleie ble nevnt i det samme programmet, lot ikke reaksjonene vente på seg. Kristenfolket raste og hevdet at NRK oppfordret til sex før ekteskapet!

Den mest solgte bilen i Norge for femti år siden var Ford Cortina, som en kunne kjøpe ny for 17 750 kroner. Musikk hørte man på gramfonen, eller platespilleren om du vil. Dette var før kassettenne, og

lenge før CD-platene. For ikke å snakke om mp-3 spillerne, eller streamingtjenestene på i-Tunes, Spotify eller Wimp!

Noe er uforandret

Heldigvis er noe likevel nærmest uforandret. Tross nettaviser og e-bøker, leser nordmenn faktisk flere bøker (papir) i dag i forhold til for femti år siden. Sykler er like populære nå som den gang, og som på 1960-tallet flyr vi. Togene går omtrent i samme hastighet, selv om det ikke er tvil om at det stadig er flere biler på veiene!

Det er heller ikke tvil om at endringene er størst når en tenker på hvilken teknologi vi har til rådighet i dag, og hvilke muligheter vi har til å benytte oss av denne teknologien. Dette kan eksemplifiseres ved at det på 1960-tallet var en drøm for de fleste å fly, mens alderspensjonister i dag flyr til destinasjoner i alle verdensdeler!

Helt til slutt: Det er femti år siden fryseboksen ble lansert her i landet. Den endret kostholdet vårt. IKEA kom også til Norge omtrent samtidig, og det interessante er at den mest populære bokhylla på i midten på sekstitallet, Treff C, kostet 235 kroner. I dag er det Billy bokhylla som råder grunnen, og den koster 365 kroner; så IKEA har klart å holde prisene nede.....

songs,
brothers,
husbands,
fathers

Katie

VÅRT ANSVAR!

Det er noe uvirkelig å være vitne til at rike (og humanitære?) Norge sier nei til 123 syke og skadde syriske flyktninger. Årsaken skal, ifølge regjeringen, være at kommunene ikke har kapasitet til å ta imot dem.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Formelt ble de fleste sakene avslått på grunn av det Utlendingsdirektoratet (UDI) kaller manglende tjenesteapparat i kommunene til å følge opp medisinske behov hos en eller flere av personene.

Statsminister Erna Solberg begrunnet avslaget på følgende måte: - Skal vi ta imot mennesker som har store funksjonshemninger, krever det stor grad av tilrettelegging i form av boliger og annet (sic!). Det er krevende for norske kommuner.

For ordens skyld; statsministeren har siden moderert uttalelsen uten at det har endret regjeringens avgjørelse i denne saken.

Med sitt avslag på en anmodning som i realiteten er en liten dråpe i et hav av lidelse, sender Norge et utvetydig signal til alle rike land om at vi er oss sjøl nok!

Flyktningene som ble avvist lever nå i flyktningeleire i Tyrkia, og situasjonen for disse er prekær. Etter over tre år med borgerkrig har helsevesenet i Syria brutt fullstendig sammen, og i store deler av det krigsherjede landet finnes det ikke leger. De fleste sykehusene og nødhjelpstasjonene er utradert som følge av bombing, noe som igjen fører til at flere hundre tusen funksjonshemmede og kronisk syke verken får medisiner eller nødvendig behandling. Borgerkrigen i Syria har ført til den alvorligste krisen og den største strømmen av flyktninger i dette århundret. Av en befolkning på 21 millioner, er det anslått at over 9 millioner mennesker er på flukt.

Storbydugnad

Men heldigvis; begreper som humane verdier og idealer er ikke kastet helt på båten! I fem norske storbyer har SV bedt sine respektive bystyrever om en dugnad for å ta imot kvoteflyktningene i forhold til størrelse på innbyggertall, under forutsetning av at staten legger forholdene tilrette. I den forbindelse har Stavanger formannskap vedtatt å stille seg imøtekommende hvis regjeringen ber kommunen om hjelp til å ta imot flere FN-

kvoteflyktninger fra Syria. Det tas imidlertid forbehold om at både sykehus og kommune får kostnadene fullt ut dekket av staten for å ivareta flyktningene på en forsvarlig måte.

SVs forslag var å be ordføreren ta kontakt med regjeringen med henblikk på å omgjøre vedtaket om de 123 kvoteflyktningene, og stille seg positive til å ta imot sin andel i den tidligere nevnte storbydugnaden. Forslaget fikk bare Arbeiderpartiets stemmer!

Når en leser ordlyden i forslaget som fikk flertall i formannskapet kan en imidlertid lure på hva stemmegiverne egentlig ønsker å oppnå. - Dersom regjeringen ber oss om å ta imot flere kvoteflyktninger, står det i beste god dag mann økseskaft-stil.....

Erna Solberg og hennes regjering har jo allerede stengt døren for flyktningene. Politikk er kanskje det muligste kunst, men i denne saken tror jeg definitivt mer på realitetene i SVs mindretallsforslag!

Marcela Molina, som fremsatte forslaget, har tidligere uttalt til Stavanger Aftenblad at hun synes statsministerens svar er pinlig, og mener at en her sorterer hvilke flyktninger Norge vil ta imot, og hvilke vi ikke ønsker!

Formannskapet behandlet saken under tittel Anmodning om økt bosetting av flyktninger i 2014-2015, noe jeg mener er uheldig. Saken om de 123 syriske kvoteflyktningene er meget spesiell, derfor burde den også blitt behandlet som egen sak!

FNs fortvilte anmodning

Nødhjelpsorganisasjoner har tidligere anslått at siden borgerkrigen begynte i 2011, har flere hundre tusen mennesker mistet livet på grunn av manglende førstehjelp. Det er langt flere enn dem som har blitt drept som en direkte følge av kamphandlinger! I flere regioner i det krigsherjede landet er det ikke leger, og flere hundre tusen kronisk syke får verken medisiner eller behandling.

De som er mest utsatt er kronisk syke som en følge av kreftsykdommer, diabetes og ast-

ma, i tillegg til mennesker med akutte lidelser som dør på grunn av mangel på behandling.

Det regjeringen gjør, er å forsvare at Norge kontant avviser ofrene for en av de verste humanitære katastrofene verden har vært vitne til i nyere tid! Valget synes enkelt; Norge sorterer ut de aller svakeste, selv i den lille gruppen vi aller nådigst tar imot.

FNs høykommissar har bedt Norge om å ta inn noen flere av dem som er verst stilt, men regjeringen åpner ikke engang døra på gløtt for FNs fortvilte anmodning!

Ufattelig nød

Fattige land og nærområder må ta seg av tre millioner syrere på flukt. Jordan har tatt imot halvannen million flyktninger, Libanon én million, og Nord-Irak (!) 200 000 mennesker i ufattelig nød og medisinsk utilstrekkelighet. Også Bulgaria og Hellas har tatt imot mange syrere på desperat flukt!

I denne situasjonen er det altså at Norge forsøker å betale seg ut av det ansvaret verdenssamfunnet blir bedt om å ta.

I forordet til Flyktningeregnskapet 2014, som er utgitt av Flyktningehjelpen, skriver generalsekretær Jan Egeland, at verdenssamfunnet har en voksende masseflukt av desperate medmennesker og at Syria, som er den største humanitære katastrofen i vår generasjon, er en viktig årsak til den dramatiske økningen!

Det skal ikke mye fantasi til å forestille seg hvordan det er å være funksjonshemmet i land der majoriteten av innbyggerne lever under det som blir definert som under FNs fattigdomsgrense. Eller hvordan det er å være funksjonshemmet og på flukt, eller å bo i et land som er rammet av krig. Nøden som alltid følger i kjølvannet av krig reduserer uansett muligheten til overlevelse!

Dette er våre medmennesker; de trenger et klart bevis på at de ikke er glemt av det internasjonale samfunnet! Hvis ikke vi kan ta vare på dem, hvem kan da?

TIL DANMARK MED FERJE

Fjordline har to helt nye skip, Stavangerfjord og Bergensfjord, som har blitt satt i trafikk på strekningen Bergen – Stavanger – Langesund og Hirtshals. Skipene fungerer stort sett bra når det gjelder tilrettelegging for rullestolbrukere, men det er også løsninger som ikke er gode nok.

TEKST: EGIL HOPE OG ASTRID HAUGÅS TANGERÅS, FOTO: EGIL HOPE

Norges Handikapforbund, Bergen har vært ombord i de nye ferjene, og i det følgende vil vi formidle noen av inntrykkene vi satt igjen med.

Store lugarer

Ombordkjøring med bil, og handikap-parkering nær heisen fungerer bra. Det samme gjør heisen, som går direkte opp til dekk fra handikaplugarene. Løsningen er praktisk fordi vi kan kjøre inn i heisen uten at det må legges ut skinner eller skråplan.

Fra terminalen i Bergen fungerer også ombordstigning bra. To heiser, en noe lang korridor og landgang, så er en til slutt ombord.

Skranken i resepsjonen får minus fordi

ikke den ikke er utstyrt med nedsenket del tilpasset rullestolbrukere, noe som gjør adgangen høy og upraktisk for oss som sitter.

Handikaplugarene er plassert lett tilgjengelig ved heiser som er utstyrt med dørautomatikk så en lett kommer inn og ut av lugaren. Lugarene har bra størrelse, det samme gjelder badet som er praktisk og fint innredet. Imidlertid har vi opplevd at den automatiske døråpneren til badet ikke fungerer. Det skyldes at motoren som skal åpne døren til badet er koblet ut. Dette gjør det vanskelig, for det er en tung dør. Jeg er imidlertid usikker på hvorfor automatikken ikke fungerer?

Løsningen med fastmontert seng er

ugunstig. Dette fordi mange rullestolbrukere må ha mulighet til å komme til fra begge sider på sengen, og da spesielt de som er avhengig av assistanse med bruk av personløfter.

Heiser

Flere heiser med god plass, som beveger seg raskt mellom dekkene, noe som oppleves som meget bra!

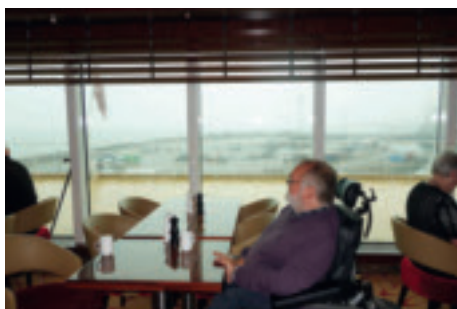
Oasis Garden kafeteria

Et hyggelig, selvbetjent spisested med enklere retter hvor en kan nyte maten i en kafé innredet som en hage. Variert meny som spenner fra thailandske wokretter til norsk husmannskost, smørbrød, kaker og

Soldekk badet i regn.

Egil Hope slapper av med en duggfrisk ein.....

Enveiskjøring her!

drikkevarer. Alt praktisk plassert i forhold til høyde og plass ellers i kafeen. Godt med bord, om en vil sitte med langbord, eller mindre bord.

Buffet-restaurant

Fin, stor restaurant med god plass til å manøvrere en rullestol for å finne en egnet bordplass.

Imidlertid er det ved frokost- og lunsjservering umulig for rullestolbrukere å se hvilken mat som blir tilbudt, da denne er utenfor vår rekkevidde. Her bør det være mulig for Fjordline å finne på en bedre ordning! Betjeningen er behjelpelig, men vi vil kunne forsyne oss selv.

Soldekk

Lett tilkomst til frisk luft på dekk 10 med dørautomatikk. Det er god plass og det

er god plass til bord og stoler. Når været er på vår side, er det ypperlig å tilbringe noen timer her med utsikt til holmer og skjær, og nyte utsikten mot bygd og by som sakte glir forbi!

Fjord Lounge og bar

Til baren er det ett trinn opp som gjør den utilgjengelig for rullestolbrukere! Vi observerte også flere andre gjester som snublet i trinnet, noe som bare forsterket vårt inntrykk av en lite praktisk løsning. Her må det snarest komme et skråplan!

Videre er det til panoramaavdeling 2-3 trinn ned til sittegrupper med båtenes beste utsikt.

Igjen; utilgjengelig for rullestolbrukere og til fare for gående som lett snubler i trinnene. Dessverre står hele bar-løsningen til stryk, og vi anbefaler Fjord 1 å forbedre adkomsten til publikum!

Generelt

Godt tilrettelagt for tilkomst ute på dekk 7 og 10. Det er ingen dørstokker som må forseres, og rederiet får et stort pluss i marginen for dørautomatikk! Litt trang matbutikk for rullestoler, men Taxfree-butikken, tilgang til fellesområder, og andre fasiliteter fungerer bra! Det arrangeres bingo om ettermiddagen, og underholdning med dans på kveldstid. I tillegg tilbys det busstur med shopping for dem som vil forlate båten i Hirtshals. På nettsiden: <http://www.fjordline.com/> finner en info om tilbud og type reise en måtte ønske seg. Om det er dagstur, cruise/svipptur, bilpakketur, ferierenterpakke, hotellpakke med mer.

GOD TUR!

Pionéren Alexander

Alexander Petersen kom for noen måneder siden tilbake fra et års studieopphold i Wales. Et opphold det offentlige har gjort sitt ytterste for å forhindre.

TEKST: ARILD BIRKENES
FOTO: JOHNNY PETERSEN

For de fleste studenter er det nemlig selvsagt at man kan ta hele eller deler av studiene i utlandet, men ikke for alle. Har du en nedsatt funksjonsevne skal det ikke bare være lett. Det skal være så godt som umulig. Oppholdet har gjort Alexander til en pioner det er god grunn til å bli litt bedre kjent med.

Hvem er denne mannen og hvordan klarte han det, er to av spørsmålene Sørvesten sin forlengede arm har i hodet på vei ut til Loddefjord i Bergen for å intervju ham en gråværsdag i juni.

Intervjuobjektet smiler av spørsmålene og redegjør kort for at han er født i 1992, bergenser og i ferd med å avslutte en

treårig fagskole (Noroff) i Bergen med lyd og musikkproduksjon i fagkretsen. De to første årene i Bergen, mens det tredje året tilbringes i Cardiff i Wales, på University of South Wales. Alle studenter på lyd og musikkproduksjon kan ta bachelorgraden i Wales eller i Sør-Afrika, men det er ikke mulig å fullføre Bachelorgraden i Norge, sier Alexander. Uten et studieopphold i Wales eller i Sør-Afrika ville han kun hatt et diplom, og ingen Bachelorgrad.

Hvorfor søkte du på fagskolen(Noroff)?

– Jeg hadde vært innom lyd og musikkproduksjon på videregående skole. Da jeg søkte tenkte jeg ikke så mye på om jeg ville fortsette i den retningen, men jeg ville nå prøve det ut. Jeg likte det bedre

og bedre og hadde lyst til å fortsette-og tenkte rett og slett ikke på at det skulle være et problem for meg å studere i utlandet. Alle andre kan jo gjøre det, så hvorfor skulle ikke jeg?

Du trenger praktisk assistanse både i Norge og i utlandet og må vel ha tenkt på hvordan du skulle ordne det?

– Joda, på fagskolen i Bergen hadde jeg ansatt studenter som assistenter med BPA-vedtak og jeg så for meg at det måtte være mulig å få til noe som lignet på det i Wales.

Vent litt, her må vi spole tilbake litt, til tiden på fagskolen i Bergen. Du ansatte studenter som assistenter i den tiden du var på fagskolen, sier du, men er det ikke forbudt å bruke BPA timer i utdanning og på arbeid?

– Hehe, vi prøvde å få tak i funksjonsassistent gjennom NAV, men fikk aldri noe svar fra den kanten. En stund brukte vi hjemmesykepleie etter forslag fra kommunen. Men det fungerte overhodet ikke i min skolehverdag. Vi visste jo det ville fungere med en funksjonsassistent og spurte diverse NAV kontorer, NAV stat, lokale navkontorer, og kommunen igjen. Det ble en masse forvirring-alle kastet ansvaret over til alle andre og ingen foreslo løsninger.

Det var heller ingen som foreslo at vi skulle bruke BPA-timer i studietiden, da hadde jo kommunen sett rødt. Men vi gjorde det, og vi gjorde det fordi det virket helt utmerket faktisk. Vi vet jo at vi har vært ulydige, men alternativet var en helt uholdbar hverdag. Tenk deg at det banker på forelesningssalen og hjemmehjelpen står i døra og inviterer deg til å gå på do- fordi det er da det passer for kommunen. Det er jo helt bort i natta, men det var det kommunen la opp til.

- Selv om jeg er på skolen hele dagen brukte jeg kun to BPA timer om dagen fordi jeg ansatte andre studenter til å hjelpe meg, og de er jo på skolen uansett,

samtidig med meg. Og jeg trenger assistanse bare av og til, så det ville vært temmelig bortkastet å ha en som bare satt der hele dagen og ventet på meg. Løsningen vår var effektiv og fleksibel, men ulovlig, merkelig nok.

Hva med fagskolen da, hadde ikke den noe å tilby?

Nei, det hadde den ikke, rådgiveren var i utgangspunktet skeptisk til at jeg skulle begynne, men kunne selvfølgelig ikke nekte meg det.

Så ulydighet gjorde det mulig å studere i Bergen, men hva med Wales, der må det jo ha vært enda verre å få til?

Jeg var på besøk på universitetet ved påsketider i fjor og snakket med en tilgjengelighetsrådgiver (Disability advisor). Han var svært behjelpelig og foreslo forskjellige assistentordninger, ikke bare i studietiden, men også på fritiden.

I skoletiden hadde de f.eks. en som kunne hjelpe meg med ta bøker ut av sekken, finne rom og skrivesaker, men han kunne ikke hjelpe meg med toalettbesøk og påkledning etc.

Så da jeg kom dit, måtte jeg spørre venner om hjelp, men jeg hadde ikke noe budsjett å ta av, så terskelen for å spørre var rimelig høy, selv om de fleste var svært behjelpelige.

Etter hvert fikk vi på plass en avtale med et firma som hadde ansatt en type assistenter som kunne bistå-såkalte «carers», som har lite eller ingenting med den type praktisk assistanse vi har i Norge med BPA ordningen. De britiske assistentene eller «carers» var vant til å jobbe med eldre og folk som ikke kan tenke for seg selv, eller «tjenestemottakere». Resultatet var at jeg ofte ble behandlet deretter, på en temmelig irriterende og nedlatende måte, dessverre. Jeg hadde heller ikke noe jeg skulle ha sagt om hvem som skulle jobbe for meg-det bestemte firmaet.

Hva med firmaet da, var du fornøyd med det?

-Tja, vi oppdaget tidlig at firmaet fungerte på en spesiell måte. Det var bl.a. strenge regler for hva assistentene kunne gjøre og ikke gjøre, og det kom stadig sinte meldinger, med formaninger, pålegg påminnelser og presiseringer når de oppdaget at assistentene hadde gjort noe de ikke hadde lov til. Det var f.eks ikke lov

for dem å ta ut penger i banken for meg, så det måtte jeg få andre til å gjøre. De kunne av en eller annen merkelig grunn heller ikke justere seilet til personløfteren og beltespennen. Jeg fikk i det hele tatt en ubehagelig følelse av å miste kontroll over livet. Etter kl. 23.00 f.eks. var det ikke mulig å få assistanse, og det oppstod flere ubehagelige situasjoner av den grunn. Jeg bodde alene på en studenthybel, men hadde heldigvis en flott nabo som hjalp meg.

Visste du hvor mange timer du trengte før du dro?

- Jeg hadde sendt en skisse til selskapet før jeg dro, men vi undervurderte nok behovet, særlig etter kl. 23.00 og fram til morgenen. Måtte jeg på do eller noe annet i løpet av natten hadde jeg heldigvis en avtale med naboen.-

Du må ha løpt en stor risiko, både økonomisk og praktisk. Hvordan våget du å dra på denne måten?

- Vi hadde spart en del, men ja, det var en stor risiko, jeg hadde ikke noe budsjett på plass da jeg dro i midten av august. «Carers» tjenesten kostet jo flekk, 10 000,- kroner i uken, så det sier seg selv at ikke vi kunne finansiere hele det beløpet på egen hånd.

Lang tid i forveien søkte jeg om støtte fra Lånekassen, men der var det ingenting å hente utover det ordinære minstepølet. Fagskolen/Noroff hadde heller ingenting. Så prøvde vi å få Bergen kommune til å la meg ta med meg BPA vedtaket til Wales, men -ikke planer-, selv om det ikke ville påført kommunen større utgifter. Utenfor kommunens grenser, kunne jeg bare glemme det og attpåtil til utlandet! Kunnskapsdepartement fikk også «saken» min på bordet sitt, men til ingen nytte. Til slutt så begynte vi å søke en masse legater og det virket rimelig bra.

Du får det til å høres litt enkelt, var det det?

- Nei, det kan jeg ikke akkurat si det har vært. Pengene fra legatene var på langt nær nok til å dekke alle utgiftene og jeg slet både med fysiske og institusjonelle barrierer. Men det mest irriterende er kanskje fordommene; før jeg dro, fikk jeg f.eks høre at jeg ville senke nivået hos de andre studentene. Andre, en NAV ansatt, kunne ikke skjønne hvorfor jeg skulle ha utdanning siden jeg uansett kunne gå på

trygd. Problemet eller løsningen er at jeg anser meg selv som en helt vanlig ung mann, som bare ønsker å ta en utdanning som kan skaffe meg arbeidsglede og et levebrød. CVen min og erfaring burde vel strengt tatt talt for seg selv; jeg hadde gått på media og kommunikasjonslinjen på Laksevåg videregående skole med rimelig gode karakterer og hadde mye annen relevant erfaring. Så hvorfor skulle ikke jeg kunne ta en utdanning som andre studenter i tråd med interesser og erfaring? Noroff/Fagskolen i Bergen og Universitetet i Wales var i det hele tatt et helt naturlig valg for meg.-

Hva med de institusjonelle barrierene?

- Etter hvert som avslagene tikket inn, så ble jeg naturlig nok mer og mer irritert. Kunnskapsdepartementet f.eks. nøyde seg ikke med å avslå søknaden om å få dekket ekstrautgiftene, men la til at jeg ikke bare kunne forvente å få støtte til det jeg ville. Underforstått; ikke prøv å lur til deg noe du ikke har rett till. Så klagde jeg avslaget fra Lånekassen inn for Likestillingsombudet, men fikk avslag der og. Så klagde jeg dette avslaget inn for likestillingsnemda og der er saken nå. Dvs. for en stund siden kontaktet nemda meg og ba om et møte for å avklare begrepet «livsopphold». Kanskje er det en mulighet der?-

Alexander tar så en pause, ser litt ut i lufta og sier;

- Du spurte hvordan jeg våget å dra. Hva ville alternativet vært? Et liv på uføretrygd, som en NAV ansatt foreslo? Nei, jeg følte at jeg måtte ta denne utdanningen, jeg måtte ha den Bachelorgraden. På mange måter ville det vært en større risiko å ikke dra.-

Har du noen gode og gratis råd til andre som ønsker å studere i utlandet?

- Ta ikke nei for et nei, vær kritisk til begrensninger, ikke finn deg i diskriminering, undersøk støttemuligheter utenom Lånekassen, og ikke minst, vit hva som er viktig for deg og hva du vil, avslutter Alexander, poengtert, med et smil.

EN UHYGGELIG VERDEN

eller falsk alarm?

Nylig leste jeg en artikkel som omhandlet internasjonale klimaavtaler, og det slo meg at det er ganske lenge siden jeg har hørt ordet forurensning bli brukt når klimaforskere- og skeptikere diskuterer klimaødeleggelsene som truer jorden!

TEKST: ROLF ØSTBØ

Forurensning? Javel; nå er det «nye» begreper som drivhuseffekt, klimagasser og global oppvarming som gjelder, og situasjonen er såpass alvorlig at hvis ikke verdens ledere klarer å enes om en klimaavtale, kan vi stå overfor en katastrofe av uante dimensjoner!

Artikkelen jeg nevnte innledningsvis hadde som overskrift: Vi går mot en uhyggelig verden! Det var direktør ved Bjerknessenteret i Bergen som sto for den dystre profetien, og han fortsatte med å slå fast at hvis det ikke blir enighet om en ny klimaavtale på neste klimatoppmøte i 2015, går det mot 3 til 4 graders oppvarming av jordkloden! For ordens skyld; Bjerknessenteret er det største naturvitenskapelige klimasenteret i Norden, så direktøren hadde sikkert belegg for å uttale seg.

Uansett var det ikke en hyggelig oppmuntring å få på morgenkvisten, men det slo meg at det kanskje var på tide å finne ut litt mer om hva som truer oss, og

hva drivhuseffekt og klimagasser egentlig betyr.

Århundrets bedrag?

Det er sikkert flere som kunne tenke seg 4 graders oppvarming av Norge; 18 grader er mildt, 22 grader smaker av sommer! Kanskje det vil bety at vi kan droppe sydenferien? Eller er det slik at det kan være lurt å låne øre til fagfolk som mener at en global oppvarming over 2 grader betraktes som svært farlig? Men er det nå så farlig hvis temperaturen stiger litt, og er det nå så sikkert at miljøforskerne har rett når de hevder at det går mot en verden som er vanskelig å forestille seg?

Miljøforskere- og organisasjoner lener seg på vitenskapelige rapporter som blant annet sier at havtemperaturen på 450-490 meters dyp har blitt varmet opp 15 ganger raskere i løpet av de siste 60 årene enn ved noen lignende hendelse i de siste 10 000 årene. Klimaskeptikerne på sin side hevder derimot at klimahysteriet er århundrets bedrag! I klima og

miljøspørsmål står forskere mot skeptikere og liberale mot konservative, og alle har sterke meninger om klodens fremtid!

For å sitere Albert Einstein: Det som er korrekt, er ikke alltid populært, og det som er populært, er ikke alltid korrekt. (Sitat slutt).

Å være enig med flertallet er ikke alltid synonymt med kritisk tenkning, og et konsensus- argument (at flertallet er enige) må ikke settes i høysetet som ubestridelig fakta! Skulle det likevel vise seg at de dystre spådommene om jordens fremtid ikke er riktige, kan dette ha virkning på naturvitenskapelig arbeid og i alle fall på folks tillit til verdens forskermiljøer!

Hva skal vi mene, hva skal vi tro?

Det inngir som regel tillit når det blir vist til internasjonale klimarapporter, men det er et tankekors at de såkalte klimaskeptikerne, eller klimarealistene, som de omtaler seg selv, ofte viser til NIPCC-rapporten. Altså det de betegner som en uavhengig rapport- der det ikke er trukket forhåndsbestemte konklusjoner

eller i samarbeid med myndigheter. NIPCC-rapporten (Nongovernmental Panel on Climate Change), er knyttet til The Heartland Institute, en politisk konservativ tankesmie i USA.

I forbindelse med dette er det verd å merke seg at på 1990-tallet jobbet denne tankesmien for tobakkselskapet Philip Morris, ved å betvile sammenhengen mellom passiv røyking og relaterte helseskader. Videre har The Heartland Institute mottatt betydelig pengestøtte fra blant andre verdens største oljeselskap, Exxon Mobil, helt fram til 2006!

Mer ekstremvær

Da mener undertegnede at det er større grunn til å stole på FN klimapanels IPCC5-rapport, som går grundig inn på naturlige klimavariasjoner! Bak denne rapporten står over 800 av verdens klimaforskere, hvorav 19 er fra Norge. Klimaforskningens resultater tikker inn uavbrutt, og spørsmål vedrørende den såkalte drivhuseffekten får stadig sikrere vitenskapelig underbygde svar! Blant annet har klimaforsker Rasmus Benestad nylig publisert en avhandling basert på studium av 55 års nedbør, på 700 steder på kloden. Hans konklusjon er krystallklar: det blir mer ekstremvær som følge av drivhuseffekten; mer nedbør og kraftigere regnskyll!

I en rekonstruksjon av temperaturen i Stillehavet, har forskere ved Rutgers University funnet ut at havtemperaturen på 450- 490 meters dyp, har blitt varmet opp 15 ganger raskere i løpet av de siste 60 årene enn ved noen lignende hendelse i de siste 10 000 årene!

En klimagass, eller drivhusgass, er en gass i lufta som omgir oss, og som bidrar til det vi kaller for drivhuseffekt. Noen av disse klimagassene er vanndamp, CO₂ (karbondioksid) og metan, som er en gass

som oppstår ved nedbryting av visse typer organisk materiale som forråtnelse av bunnforholdene i innsjøer, sumper eller myrområder.

Karbondioksid (CO₂) er en gass som dannes når man brenner fossile brenslere som petroleum (råolje), parafin og bensin. En annen klimagass, metan, brukes som energikilde på grunn av at den er hovedbestanddelen i naturgass, som Norge er en relativt stor produsent av. Det er økte mengder av slike klimagasser som bidrar til global oppvarming!

Ørkenspredning og ismelting

Den globale oppvarmingen vil medføre at ørkenspredningen vil øke, mens islagte områder, som polarstrøkene vil oppleve ismelting. Videre vil arealer som er avsatt til jordbruk forventes å avta! En annen konsekvens av temperaturøkningen på verdensbasis, er at havnivået har begynt å stige på grunn av smeltet is på polene og det faktum at vann utvider seg når det blir oppvarmet.

Bare havstigningen vil berøre millioner av mennesker som lever på øystater og i lave landområder. For å illustrere dette ytterligere, kan en for eksempel si at Nederland er ekstremt mye mer utsatt enn Norge!

I 2007 fastslo FNs klimapanel at det er meget sannsynlig at den økte temperaturøkningen som har vært etter 1950, skyldes økt konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren på grunn av menneskelig aktivitet som bruk av fossilt brensel og industriell avskoging!

Dyre- og plantelivet er allerede hardt rammet av global oppvarming. Isbjørn trues av utryddelse fordi isflakene de lever på og jakter fra, rett og slett smelter. Dette medfører at de drukner på lange svømmeturer, eller sulter i hjel fordi de ikke finner mat.

På den grønne gren

Flere ganger er Norge kåret til verdens rikeste land og verdens beste land å bo i, og ikke nok med det; vi har enorme vannressurser, vindressurser, havstrømmer og saltvannskraft. I tillegg vet vi hvordan vi kan bruke naturen på en slik måte at den kan gi oss energi. Selv om det er en stund til vi kan nyttiggjøre oss dette på en måte som økonomisk kan konkurrere med fossil energi som olje og gass.

For det er et aldri så lite paradoks at en liter melk koster omtrent dobbelt så mye som en liter olje! (En liter nordsjøolje koster omtrent 4 kroner) Interessant er det også å merke seg at ikke før ekspertene, med sine sørgmodige blikk, nærmest hadde slått fast en gang for alle, at oljereservene på norsk sokkel snart var tømt, ble det gjort tre enorme oljefunn som gjorde ekspertenes dystre spådommer til skamme! Siste skuddet på stammen er Sverdrupfeltet som er lokalisert i havet rett utenfor Stavanger. Mitt håp er at disse funnene kan bidra til at oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja nå kan legges på is.

Vi lever godt

Vi er en dyr rase å holde liv i, vi få som bor mellom bakkar og berg utmed havet. Ikke minst fordi vi har stelt oss slik at vi lever lengre, og vi lever godt! Problemet er at hvis resten av befolkningen på jorden skulle leve som oss, ville vi garantert ha behov for mer enn en klode!

Det er imidlertid ingenting i forhold til vårt naboland Danmark. Hadde resten av verden hatt samme levestandard som våre naboer i sør, ville vi hatt behov for flere kloder! Kort sagt; vi sliter med å skjønnse alvoret i situasjonen når vi har stelt oss slik at vi forbruker mye mer enn det som er nødvendig!

Bjørg Tysdal Moe et engasjert medmenneske

Som nestleder i Kristelig Folkeparti, og Stavangers varaordfører siden 1999, er Bjørg Tysdal Moe en politiker som omtales med respekt i media, blant kolleger og hos velgerne.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Saker som engasjement for menneskeverdet, bærekraftig byutvikling og et bedre miljø, sammenfatter på mange måter det Tysdal Moe står for som politiker! Hun er også visjonær i den forstand at hun mener at hvis vi vil forandre samfunnet, må vi gjøre det sjøl og ikke vente på at andre skal gjøre noe først!

Travel hverdag

Født i Suldal, Rogalands arealmessig største kommune, men har bodd i byen siden hun som 17-åring, i 1971, flyttet fra Sand til Stavanger for å gå på handelsgymnasen som det het den gangen. Når hun ser tilbake, kan hun ikke

huske at overgangen fra rolige Ryfylke til en tilværelse i oljebyen var så stor, men det kan skyldes at hun den første tiden bodde på hybel sammen med broren sin.

Varaordføreren har en travel hverdag, og noen ganger står representasjonsoppgavene i kø. I sommer har hun tatt imot besøk fra representanter fra våre to vennskapsbyer i Midt-Østen, Netanya og Nablus. Det er første gang Stavanger har offisielt besøk fra de to byene samtidig!

Kokker for fred

Anledningen var Chefs for peace; Kokker for fred. Utover det å tilberede mat, har Kokker for fred et engasjement og en visjon om tro på sameksistens gjennom fredelig arbeid! Den ledende

møteplassen for mat og drikke er WACS, World Association of Chefs Societies-verdensorganisasjonen for kokker. WACS arrangerer annet hvert år en verdenskongress, og i 2014 fant denne sted i Stavanger. Organisasjonen teller over 10 millioner medlemmer på verdensbasis og flere av byens næringsdrivende kunne fortelle at omtrent tusen av disse viste godt igjen i bybildet!

For ordens skyld, Stavanger har 11 vennskapsbyer; Nablus i Palestina og Netanya i Israel er to av dem. I tider som dette, er det derfor en begivenhet når kokkelærlinger og lærerne deres kan være sammen om et arrangement som WACS 2014!

– Dette harmonerer godt med kultur-

og næringsutvikling gjennom venns- skapsbyavtalene, sier Tysdal Moe, og matregionen Rogaland er et naturlig knutepunkt for en slik satsing. Kanskje spesielt fordi vi her har muligheten til å forme framtiden sammen med unge mennesker!

Selv om Bjørg Tysdal Moe har et brennende engasjement for prosjekter som dette er det også mye annet som skal balanseres for at spørsmålstegn skal bli utropstegn. Apropos balanse; hun og hennes mann har to døtre. En bor med familien på gården Mokleiv, og driver Energihotellet på Nesflaten sammen med sin mann, mens den andre bor i New York!

Slik er politikken vesen

– *Hvorfor ble det Kristelig Folkeparti for din del?*

– Jeg har vært kristen fra jeg var barn, og allerede i konfirmasjonsalderen ble jeg valgt inn i styret i Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag (NKSS). Laget, som det kalles, er en kristen ungdomsorganisasjon som driver sitt arbeid på skoler og studiesteder over hele landet. Jeg har også jobbet i organisasjonen, blant annet i Stavanger. I Laget ble jeg kjent med mennesker fra andre trossamfunn, og det var nok her min interesse for samfunnsansvar ble lagt!

– Regjeringen har inngått et forpliktende samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti for å få flertall for viktige saker i Stortinget. I forbindelse med dette har partiet blant annet fått gjennomslag for amnesti for asylbarn, men har til gjengjeld måtte «bite» i seg en generell innstramming i asylopolitikken. Er dette problematisk?

– Jeg er ikke stolt over den innvandrings- politikken regjeringen står for! Men som er lite parti er det kanskje bedre å redde noen få enn ingen, og barn som er født her skal ikke sendes tilbake fordi foreldrene løy! Sagt på en annen måte; vi må gi for å få. Slik er politikken vesen!

– *Barna får altså bli! Skal også foreldre og søsken innvilges asyl i slike tilfeller?*

– Selvsagt!

Dette vil gjøre oss bedre

– Stavanger kommune har den senere tid fått sterk kritikk for å holde deler av saksbehandlingen i alvorlige saker som

omhandler tortur, kidnapping og mobbing utenfor all offentlighet, i alle fall deler av saksbehandlingen. Stavanger Aftenblad har lagt ned mye ressurser for å forsøke å finne ut hva som har skjedd. Har avisen gått for langt i noen av sine publiseringer?

– Det er viktig å rette søkelys på arbeidet vi gjør som politikere og administrasjon, og jeg setter pris på medier som er kritiske og stiller spørsmål. Jeg kan ikke forstå annet enn at dette vil gjøre oss bedre! Når det er sagt; jeg skulle ønske Stavanger Aftenblad også kunne se at vi i unntakstilfeller kan være nødt til å bryte en regel for å oppnå å redde nødlidende barn, for eksempel.

– *Rogaland Revisjon har avdekket at over 40 prosent av såkalte varslere har opplevd å ikke bli tatt på alvor av sine overordnede i kommunen. Hvordan reagerer du på det?*

– Som nevnt tidligere; det er viktig med søkelys på arbeidet vi gjør. Når det er sagt, synes jeg det blir alt for enkelt å «henge» ut enkeltpersoner over førstesiden i en av landets største aviser! Jeg synes det er mye bedre å fokusere på sak. Dette handler ikke om enkeltpersoner, men mange dyktige mennesker som mest av alt ønsker å bli bedre sammen!

Stavanger universelt utformet innen 2029?

– *Hvor realistisk er det at Stavanger er universelt utformet innen 2029?*

– Hvis vi arbeider kontinuerlig med dette har jeg tro på at det kan gå bra! Slik jeg ser det er imidlertid den største utfordringen å gjøre noe med det vi kaller våre historiske områder, med Domkirken og «gamle» Stavanger, for å nevne noe.

Femten år er i virkeligheten kort tid på et så ambisiøst prosjekt, men på kommunens vegne kan jeg love at vi skal gjøre svært mye på dette området innen 2029!

– *Det har vært mye snakk om at universell utforming av boliger bidrar til at færre har råd til å etablere seg fordi boligene blir en del dyrere. Hva mener du?*

– Vi må være fleksible! Det er viktig med klare regler, men det er stor forskjell på permanente boliger og for eksempel studenthybler. Jeg mener det er bra hvis en større del av «gjennomtrekksboligene» blir gjort tilgjengelige, og at en heller

håndhever regelverket strengere på permanente boliger. Flexibilitet er en god ting, men når det gjelder offentlige bygninger er det et absolutt krav at de skal være 100 prosent tilgjengelige for alle!

Større forutsigbarhet

– *Frivillig arbeid er en nødvendig del av velferdssamfunnet. Hva kan gjøres for å bedre inntektsmulighetene for musikkorps og idrettslag?*

– Vi må få en større forutsigbarhet i Statsbudsjettet. Budsjettet blir presentert i oktober og vi vet ikke hva vi har å forholde oss til før det blir vedtatt i desember, før det er på an igjen til høsten. Det jeg vil fram til er at ett-årige budsjetter ikke gir oss den langsiktigheten for planlegging og inntektsgrunnlag jeg mener vi har behov for!

Så til ditt spørsmål; bort med momsen i tillegg til at vi må øke skattefritaket for frivillige gaver!

Restaurering til 300 millioner kroner

– *Hvordan skal Stavanger Domkirke og Utstein Kloster bevares for kommende generasjoner?*

– Det er Stavanger kommune som har ansvar for at Domkirken blir vedlikeholdt, og i disse dager pågår det omfattende restaureringsarbeide for å sette den unike bygningen i stand til byens 900-års jubileum i 2025. Dette vil koste anslagsvis 300 millioner kroner, så det er store summer vi snakker om! Derfor vil vi henvende oss til regjeringen og be om medfinansiering. Når det gjelder Utstein Kloster blir det økonomiske ansvaret ivaretatt av Rennesøy kommune, Rogaland fylkeskommune og Universitet i Stavanger! Bevaring av historiske skatter som dette har selvsagt staten et overordnet ansvar for, og meldingen derfra er at det blir bevilget midler til sikringsarbeid til vernede og fredede bygninger som det vi allerede har nevnt her, sier Tysdal Moe avslutningsvis.

Like engasjert som hun har vært siden hun debuterte politisk for flere tiår siden, står hun på som aldri før. Det siste vi hørte er at Bjørg Tysdal Moe blir Kristelig Folkepartis ordfører kandidat i Stavanger til kommunevalget neste år!

DET MAGISKE GULLET

Gull var et av de første metallene som ble bearbeidet av mennesker, og historikere har kommet fram til at det var egypterne og sumererne som først oppdaget gull for omtrent 7000 år siden.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Indianerne i Mellom-Amerika brukte kakao som betalingsmiddel, mens muslingeskall gjorde samme nytten for oldtidens kinesere. Derfor var det ikke gitt at gull med tiden skulle innta tronen som verdens mest foretrukne materiale til å symbolisere rikdom!

Det er selvsagt ulike teorier om hvorfor gull fikk sin framtrepende posisjon, men ekspertene synes enige om at gulletts spesielle egenskaper i sum var avgjørende.

- Gull, et metall som er for mykt til å brukes til noe «nyttig», har til alle tider vært et symbol på velferd.
- Gulletts farge minnet om oldtidens soltilbedende folkeslag.
- Gull har helt spesielle egenskaper; det påvirkes nemlig ikke av vann eller oksygen og er av den grunn tillagt magiske evner.
- I flere hundre år var gullreserver ensbetydende med en nasjons betalings-evne. Også under det siste hundreårets finanskriser har gull vist seg å være en sikker investering, og en skal ikke lenger tilbake enn til 2011 da gull slo alle prisrekorder!

Legendariske gullfunn

Historiens mest kjente gullfunn er Gullrushet i California, Gullfunnet i Australia og Klondike-gullrushet.

Gullrushet i California startet med at det ble gjort et gullfunn i januar 1848. Nyheten spredte seg som ild i tørt gress, og de neste årene strømmet det til over 300 000 håpefulle mennesker til California for å grave etter gull.

I 1851 ble det gjort et betydelig gullfunn

i New South Wales, Australia. Funnet ble gjort like etter en verdensomspennende økonomisk depresjon og førte til at rundt to prosent av befolkningen i Storbritannia og Irland emigrerte til de australske koloniene New South Wales og Victoria i løpet av relativt få år. Det var i første rekke på grunn av disse gullfunnene det ble mulig å realisere landets første jernbane, og telegrafflinjene.

I august 1896 ble det funnet rike gullforekomster i Yukon-territoret i den nordvestre delen av Canada (Alaska). Området der gullet ble funnet, het opprinnelig Rabbit Creek, men ble raskt omdøpt til Bonanza Creek fordi stedet tiltrakk seg ekstreme mengder nærmest desperate gullgravere og andre som kom for å ta del i funnet.

Litt om gull

- Gullbarer er ikke en standardisert vare, men er som regel 4, 45 cm høye, 17, 78 cm lange, 9, 2 cm breie og veier 11, 33 kilo. En gullbarre skal bestå av minst 99, 5 prosent rent gull!
- Den egyptiske barnekongen Tutankhamon ble gravlagt i en kiste av rent gull, kisten veier 110 kilo. Også faraoens dødsmaske er av gull og veier 11 kilo!
- Ifølge nedtegnelser gjemte den persiske kongen Dareios en gigantisk gullskatt like før han døde. Både den romerske keiseren Nero og Aleksander den store lette i flere år forgjeves etter skatten!
- Ifølge legenden ble den romerske feltherren Crassus tvunget til å svelge smeltet gull ned i halsen av parterne (en iransk stamme) etter at han hadde erobret

riket deres. Dette skulle etter sigende slukke den enorme gulltørsten hans!

- Romernes gullmynt (aureus) inneholdt omtrent sju gram gull; en månedslønn for en romersk soldat.
- Den romerske keiseren Trajan erobret 250 000 kilo gull under sine to felttog mot Dacia i dagens Romania på 100-tallet e. Kr.
- Helt til platina og wolfram ble oppdaget på 1700-tallet, var gull det tyngste materialet en kjente til. En liter gull veier 19, 3 kilo!
- Flere land byttet ut sølvet med en gullmyntfot etter de store gullfunnene i Australia og Sør- og Nord-Amerika på 1800-tallet!
- I 1869 fant to menn verdens størstegullklump i Australia. Klumpen veide 71 kilo og ble funnet da de jobbet med å grave vognene sine løs fra gjørma!
- Gull er det metallet som er enklest å forme. Det kan for eksempel bankes til så tynn folie at det blir gjennomsiktig. På den måten kan ett gram gull forvandles til en kvadratmeter bladgull.
- Gull blir ikke påvirket av vanlige kjemikalier. For å løse opp gull må en bruke såkalt kongevann, som er en blanding av saltpetersyre og saltsyre!
- Gull har svært lav varmekapasitet. Det henger sammen med det edle metallens store atommasse, noe som gjør at gullsmykker er behagelige å ta på!

Mine føtter

Mine føtter er ikke som dine, myke og bøyelige. Mine er stive, harde, triller om gulvet ikke er 100 prosent rett, og piper i sikkerhetskontrollen på flyplassen. Som lita og ikke minst i tenårene var det føttene mine jeg hatet mest av hele kroppen.

TEKST: STINE MACHLAR

De var liksom ikke meg, de hang ikke sammen med hodet, på noe vis. På den tiden følte det som jeg aldri kom til å akseptere livet med dem. De var jo så store, uhåndterlige og ubrukelig.

Nå ser jeg det annerledes. De er fortsatt ikke meg. De henger fortsatt ikke sammen med hodet, sånn fysisk. Men de kan samarbeide likevel. De er faktisk blitt ganske flinke til det med tiden. Som lita skjemtes jeg av å ta fly, eller ikke å fly, men å komme på flyet. Føttene mine skulle ordne så mye styr, så mye uønsket oppmerksomhet. Sikkerhetskontrollen pep og noen måtte kjenne på meg, slik de gjorde på de som gjorde noe ulovlig. Det var ekkelt, alt det føttene mine resulterte i.

Føttene mine er fortsatt like store og

uhåndterlige, og de piper like mye i sikkerhetskontrollen. Nå har det likevel ingenting å si, de kan få pipe så mye de vil. For jeg er faktisk blitt litt glad i dem de senere årene. De er jo mine ben selv om de ikke er myke og bøyelige. Med de kommer jeg meg rundt, med de kan jeg faktisk fly, reise, studere og leve livet. Før kunne jeg ikke det, fordi jeg hatet de. Jeg tok de ikke med inn i varmen og inviterte de til et best mulig samarbeid med resten av min kropp.

Hodet mitt, kroppen min og føttene mine samarbeider fortsatt ikke like godt som jeg skulle ønske til en hver tid. Men de samarbeider til tross av og til. Mine føtter er ikke så spesielle som dine. De er ikke unike for det finnes mange likedan. Føttene mine er nemlig laget på en fabrikk og levert til meg på døra, med et «Lykke til» - Nå er det opp til meg å få samarbeidet til å fungere.

Enten kan jeg leve livet, med noen stive, runde føtter som får enkelte til å tenke «Kan hun ha det gøy? Kan hun reise? Kan hun få kjæreste og barn?».

Skal jeg fortelle dere noe? Akkurat det tenkte også jeg en gang, men det var før. Nå vet jeg bedre. Jeg vet at mine føtter ikke er som dine, men det har ikke stort å si. Så lenge de fungerer. Det er faktisk ingen selvfølge - For luften kan gå ut av mine føtter og de kan gå tom for energi. Mine føtter er nemlig ingen myke ben med mange bøyelige ledd, av kjøtt og blod. Mine føtter er laget på en fabrikk i en ukjærlig prosess, ikke i en seng en heit kjærlighetsnatt.

Mine føtter er en rullestol.

(Gjengitt fra bloggen etter tillatelse fra forfatteren)

Foto: Shutterstock

Rampe innvendig i Bryggen Museum. Bygget i 1976, før hvileplan på rampe var aktuelt.

Topp karakter til denne rampen på Fløien!

Godt tilpasset rampe ved inngang til Museum KODE 3, Bergen

Rampe-Bergen

Også i Bergen finner vi mange ramper. Noen har flotte løsninger mens andre kan betraktes som kreative.

TEKST OG FOTO: EGIL HOPE

OBS! Ved inngangen til dette skjenkestedet bør en være både forsiktig og edru.....

Det enkle er ofte det beste!. Hjemmelaget skråplan inn til dette kunstgalleriet; absolutt godkjent!

Rampe ved Bryggen i Bergen; inngang til Schøtsstuene

Minneord Bjørg Holm

Bjørg Holm døde på Voss 30. mai etter en periode med kreft. Hun ble født i 1941 på plassen Holm, et tettsted i det som var Langenes kommune i Vesterålen. I 1946 ble hun rammet av poliomyelitt og måtte som de fleste i samme situasjon reise hjemmefra for behandling hos spesialister. I hennes tilfelle bar det til Oslo og et lengre opphold ved Rikshospitalet i 1947, det første i en rekke av lengre fravær fra sine nærmeste. Hun giftet seg med Torstein Sausjord, fikk to barn, bodde og arbeidet en periode i Oslo, før hun flyttet tilbake til i Nord-Norge og så til Voss i 1993.

I boken « I draumen sprang eg » fra 2006 gir hun et skarpsynt og nøkternt blikk på eget liv og den verden hun var en del av og ønsket å endre. Hun legger ikke skjul på smerten fraværet fra sine nærmeste påførte hennes som barn. Usentimentalt og uten ettertidens moralske målestokk beretter hun om et barns opplevelse av offentlige institusjoner, avskjeder, svik, angst og ensomhet i etterkrigstidens Norge.

Som kvinne, mor, ektefelle, yrkesaktiv og politisk engasjert skriver hun om forsøk på å redusere henne til en «polioskadd», om uvitenhet og maktarroganse og som hun kjempet hardt mot. «Hvordan kunne hun som funksjonshemmet tenke på å bli mor?» «Hvordan kunne hun uten

fagkompetanse ha greie på Poliomyelitt?».

Men hun skriver like lett og krystallklart om møter med mennesker og institusjoner som hjalp henne under svangerskapene, som hjalp henne med å redusere konsekvensene av poliomyelitten, som så henne som et helt menneske. «Dette skal vi nok greie sammen», sa to av legene til henne da hun bad om hjelp til å fullføre et av svangerskapene. En holdning hun ikke var vant med.

Før hun var med på å stifte Landsforeningen for Polioskadde i 1991 hadde hun selv kjempet en personlig kamp for anerkjennelse for senskadene. Fagmiljøene hadde liten forståelse for at hun hadde greie på egen kropp. I vervet som leder for Norges Handikapforbund Voss fram til det siste året før hun døde var hun en sentral skikkelse i kampen for et samfunn med plass til alle, både i ord og gjerning.

Viljen og forventingen om å bli sett på og møtt som et helt menneske finnes igjen i titlene på foredragene på de årlige nettverkssamlinger hun arrangerte på Voss og i bøkene hun var opptatt av; «Kvinne, eller bare funksjonshemmet», «Ta kroppen tilbake», «Fra bruker til borger», «Ser Helse-Norge hele mennesket?», «Helse og humor».

Kanskje var dette den røde tråden i

hennes liv; ønsket og viljen til å være og bli et helt menneske, og ikke redusert til en kategori som det passet samfunnet å plassere henne i?

At det ikke var lett, legger hun ikke skjul på. Med hennes egne ord;

«Det måtte gå lang tid før eg greidde å skriva historia frå den skakande hendinga i barndomen min og livet fram til i dag. Var det for vanskelig å setja ord på det eg opplevde da polioen slo til? ..Men det kan vera vanskeleg å skriva om det ein ikkje orkar å tenkja.»

Bjørg Holm skrev det hun tenkte. Vi lyser fred over hennes minne.

Arild Birkenes

Minneord for Anne Jofrid Skibenes

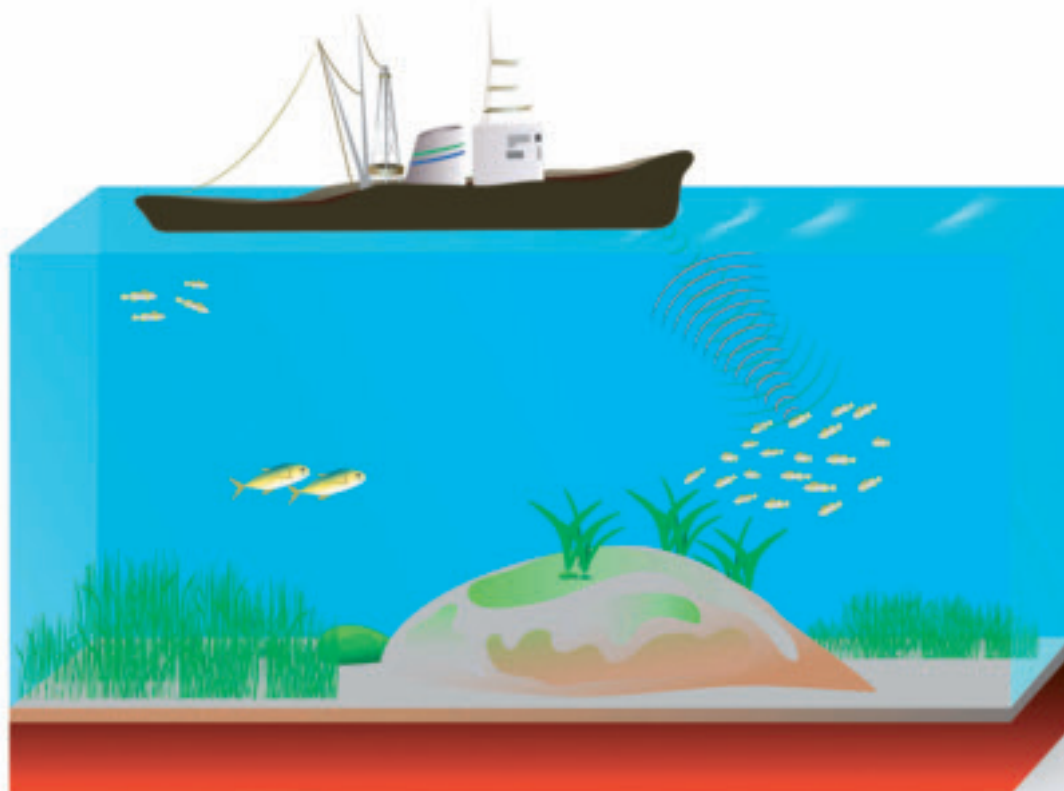
Så er det slutt! Anne Jofrid Skibenes er ugjenkalleleg borte. Ho vil bli savna. Ho er allereie savna. Som venn, som medmenneske og som engasjert politisk deltakar i debatten om korleis lokalsamfunnet skal bli. Anne Jofrid var leiar i Handicaplaget i mange år, medlem i Rådet for Funksjonshemma, medlem i ressursgrupper der universell utforming og tilgjenge var tema. Alltid godt forberedt, med framifrå evne til å sjå saker frå ulike ståstadar, og vilje til å ta avgjerd når det måtte gjerast.

Anne Jofrid var tydeleg på at ho ville ha eit samfunn der alle kunne bidra, der

alle skulle ha mulegheit for å delta, på politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle område. Sett frå min ståstad, var Anne Jofrid alltid villig til å ta eit tak, alltid villig til å ta nødvendig ansvar for å komme eit steg vidare, mot målet, eit samfunn der alle skulle kjenne seg velkomne, kjenne seg likeverdige, ha mulegheit til deltaking i arbeid og fritid, og kunne bu i eigen bustad. Takk for stor innsats heile vegen! Takk for arbeidsglede og godt humør, også når det butta imot! Fred over ditt minne!

Nils Magne Blålid
Rådet for Funksjonshemma

Oppfinnergeniet fra Stavanger

Hans Sundt Berggraf er et navn som kanskje er ukjent for de fleste, og hvis jeg antyder at han var en internasjonalt betydningsfull oppfinner fra Stavanger, blir du kanskje nysgjerrig? Riktignok var han født i Danmark i 1874, men kom med sine foreldre til Stavanger da han var to år gammel, og bodde her resten av livet, til han døde 67 år gammel i 1941.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Allerede som 17-åring fant han opp en automatisk dreiemaskin, og i løpet av få år ble han konsulent, problemløser og storleverandør av oppfinnelser til hermetikkindustrien.

Fjernsyn

Etterhvert fant han blant annet opp automatiske påfyllingsmaskiner for olivenolje, manuelle tredeapparater,

automatiske bollefarseapparater og en roterende båndkniv! Dette var det en kan kalle oppfinnelser i tiden, som man gjerne sier om nyvinninger som forbedrer arbeidsmetodene.

I tillegg var imidlertid Berggraf langt forut for sin tid. Allerede som 23-åring, i 1887, utviklet han prinsippene for fjernsyn, og hadde også grunnprinsippene klare for både kopi- og faksmaskin!

Hans Sundt Berggraf var altså en oppfinner helt utenom det vanlige! Han oppdaget løsninger ingen hadde tenkt på

tidligere, og faktisk var oppfinnelsene etter hvert så mange at de fylte en hel vegg, en egen Berggrafhylle, i det som het Stavanger Patentbyrå!

Eggkartongen

Dette kom også Stavangers store sønn, gründeren og forretningsmannen Christian Bjelland for øre, og det gikk ikke lang tid før han forsøkte å knytte Berggraf til seg ved å gi ham gode betingelser i sitt eget selskap. Dette kunne gjort ham økonomisk uavhengig, men han nølte fordi han var

redd det ville begrense sitt arbeid. Den unge oppfinnerens ambisjoner strakk seg nemlig lengre enn til å være «problemløser» for hermetikkindustrien!

I 1911 laget Berggraf, sammen med Albert Barstad hos Stavanger Blikktrykkeri, eggkartongen som stort sett er lik den kartongen en får i dag! I denne perioden arbeidet han også med andre prosjekter.

Et av disse var snorbryteren, en forløper til lysbryteren. Denne fikk han patentert i 1914 og bryteren solgte så godt at han fikk et økonomisk pusterom. Sammen med sin kone, Ingeborg, fikk han åtte barn; to døtre og seks sønner, så det var mange munnar å mette.

Året etter søkte Berggraf patent på verdens første termostatstyrte strykejern! Planene som ble lagt for dette strykejernet var formidable; i hjembyen ble det etablert et aksjeselskap i den hensikt å få patent «worldwide». Igjen spilte skjebnen den uheldige oppfinneren et puss; da strykejernet endelig ble en storselger på 1950-1960-tallet, var det andre som hadde fått æren og Berggraf var for lengst død.

Ekkoloddet

Det er oppdagelsen av ekkoloddet som må nevnes først og sist når historien om Hans Sundt Berggraf skal fortelles. Det var ekkoloddet han hadde størst forventninger til, og det var ekkoloddet som ble hans største nedtur.

Ekkoloddet er av uvurderlig betydning for blant annet å måle havdybde, finne fiskes timer, samt til militære formål. Ekkolodd ble brukt av den britiske marinen for å lokalisere ubåter; senere ble det utviklet til sonar som kan sveipe over større områder. Til nå hadde man for eksempel brukt håndlodd eller sjøkikkert (vasskikkert), når man skulle måle dybden til fiskestim, eller havbunn.

Det er ting som tyder på at Berggraf fikk idéen til ekkoloddet så tidlig som i 1900, og 8. september 1904 fikk han publisert en detaljert beskrivelse av en akustisk dybdemåler - et ekkolodd, i tidsskriftet *Teknisk Ugeblad*! Men nok en gang satte datidens teknologi, og Berggrafs begrensede økonomi, en stopper for en realisering av oppdagelsen. Han søkte Nanseninstituttet tre ganger om økonomisk støtte og ble frustrert over at han gang på gang fikk avslag uten noen nærmere begrunnelse.

Skuffelsen var enorm over at verken in-

vestorer, politikere eller akademikere, viste interesse for oppdagelsen. Kanskje det var den totale mangelen på anerkjennelse som var verst; følelsen av å bli undervurdert?

Den største gåten er likevel hvorfor Berggraf ikke fulgte rådet han fikk av redaktøren i tidsskriftet *Naturen* i Bergen, om å søke om patent for ekkoloddet før han sendte sin artikkel til *Teknisk Ugeblad*.

Endelig skjedde det noe. Ett år etter at artikkelen hadde stått på trykk, fikk han brev fra havforskningsinstituttet ved universitetet i Berlin og fra Oceanografisk Museum i Monaco. Begge instanser hadde med stor interesse lest artikkelen, og var svært interessert i å få saken belyst nærmere! Berggraf etterkom deres ønsker, og beseglet dermed sin skjebne.

Sjokket

Det sies at krig skaper utvikling, og under Første verdenskrig ble akustiske målinger prioritert; fiendtlige ubåter var en konstant trussel, noe som skapte et behov for å kunne lokalisere og måle avstand til objekter under havoverflaten. Dette var sannsynligvis årsaken til at Berggraf i 1914 fikk en forespørsel om ekkoloddet fra den amerikanske marineattachéen i Berlin. Det som imidlertid er mer interessant, er at det var den amerikanske diplomaten Lauritz Selmer Swenson som formidlet forespørselen.

Det kan være grunn til å tro at Berggraf kjente til den amerikanske diplomaten, og at han av den grunn sendte alt han hadde skrevet og tenkt om ekkolodd og radar (!) til både briter og amerikanere. Swenson, født i Minnesota av norske foreldre, var en av USAs mest erfarne utenrikspolitikere. Hans politiske karriere varte fra 1897 til 1934, og han hadde vært amerikansk ambassadør i Norge til like før utbruddet av Første verdenskrig.

Noen måneder senere kom sjokket; han blir gjort oppmerksom på at den tyske fysikeren Alexander Behm har tatt ut patent på noe Berggraf bittert konstaterer nærmest er en blåkopi av sine egne tegninger av ekkolodd fra 1904! Det viser seg også at franskmenn, briter og amerikanere har utviklet tilsvarende løsninger som det Berggraf tidligere har beskrevet for ekkolodd og radar, noe som kanskje ikke er så rart? Han har jo selv gitt dem svaret!

I flere år utspant det seg en krangel mellom de to oppfinnerne, og etter hvert var det ting som tydet på at Behm ikke

Hans Sundt Berggraf

lenger var komfortabel med situasjonen og hadde skyldfølelse overfor nordmannen. Hvorfor viste for eksempel Behm til ulike artikler der Berggraf ble utpekt som ekkoloddets egentlige oppfinner?

I 1926 får Berggraf et brev fra Fridtjof Nansen, som etter 22 år anerkjenner ham som ekkoloddets egentlige oppfinner. Samme år får han en vitenskapelig anerkjennelse fra det akademiske kollegium. Tidlig på 1930-tallet var Berggraf-loddet (ekkoloddet) i engelsk, fransk og amerikansk versjon, og noen år senere var den første operative radaren klar på engelsk jord. Begge instrumentene hadde Berggraf utviklet prinsippene for, og beskrevet inngående!

Anerkjennelsen kom dessverre for sent; Berggraf hadde møtt veggen og de siste årene av sitt liv var oppfinnergeniet fra Stavanger innesluttet og deprimert, og brukte sine siste krefter på rettsaker, som ikke bare tappet ham for arbeidslyst, men også penger. Grunnen til at han gikk til rettslige skritt, var for å bli kreditert oppfinnelser han vitterlig var opphavsmann til, og få rettferdig betalt for dette.

Da Norge ble invadert av Tyskland i april 1940, makulerte han alle sine dokumenter og tegninger, for å hindre at de ble beslaglagt av tyskerne - han mente det fikk holde at de allerede hadde stjålet ekkoloddet!

Vinteren 1940/41 ble Hans Sundt Berggraf syk. Han fikk feberfantasier og i tiden før han døde trodde han at verden hadde anerkjent ham som oppfinneren av radaren og ekkoloddet. Kanskje var han lykkelig da han døde? Sannheten er vel at han var mer eller mindre glemt; også i Stavanger.

SOLID GEVINST på parkering

Samferdselsdepartementet har sendt ut en høring om nytt felles regelverk for parkering.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Hensikten med dette er å forenkle gjeldende regelverk og forsterke publikums rettigheter overfor parkeringsnæringen. I dette ligger også vurderinger knyttet til parkeringsplasser for forflytningshemmede, som for eksempel:

- Universell utforming på handikapparkering
- Antall «handikapplasser» på private parkeringsanlegg
- Forskrift om parkeringsgebyr på slike plasser
- Forskrift om parkeringstillatelse for handikappede i private parkeringsanlegg

Formålet med forslaget er å ivareta brukernes rettigheter uavhengig om parkeringen skjer i privat eller offentlig regi. Dette er på høy tid fordi dagens regelverk ikke er i samsvar med utviklingen på området.

Fra å være et stort sett offentlig ansvar, kontrollerer private parkeringselskaper i dag over 60 prosent av markedet her til lands; og det er store penger å tjene for eierne av parkeringsanlegg!

Enorm gevinst

Et eksempel på dette er statsmonopolet Avinor som i fjor tjente 813 millioner kroner parkeringsavgift på norske flyplasser. Det var nettogevinsten etter at Europark eller andre aktører har fått sitt!

I fjor reiste 49 millioner passasjerer via Avinors flyplasser. Rundt regnet hver tiende av disse passasjerene landet, eller tok av, fra Sola som disponerer 4 500 parkeringsplasser. På bakgrunn av dette kan det derfor være grunn til å anta at Avinor kunne bokføre en nettogevinst på nærmere 100 millioner kroner på parkeringsvirksomheten på Sola bare for fjoråret.

Fordi Stavanger lufthavn, Sola og Flesland (Bergen) ligger nær byen vil den oppmerksomme leser se at jeg opererer med et beløp som er høyere enn 10 prosents inntjening, noe som gjør det enklere å å benytte seg av bil i stedet for kollektivtrafikk. Hvis dette er riktig, er andelen som gjør bruk av Avinors parkering større på Sola og Flesland enn andre av landets flyplasser!

Betenkelig

Stavanger Aftenblad melder at det er flere som reagerer på at Avinor forsøker å

hemmeligholde disse tallene. Normalt er det jo slik at private selskaper har plikt til å innberette regnskapene til Brønnøysund.

Det er imidlertid et faktum at flere medier, (i tillegg til Aftenbladet) og lokalpolitikere, har fått nei fra Avinor om å få innsyn i hva selskapet faktisk har av inntekter på parkeringsmonopolet på Sola.

Svært varierende regler

I dag er det bare kommunal avgiftsparkering som er særskilt regulert. Parkering på vilkår, med tidsbegrensning, eller avgiftsparkering, fremstår med et svært varierende regelverk fra område til område. Slik er det også ved straff for overtredelse ved brudd på bestemmelsene, klageadgang og eventuell skilting.

Det er næringen selv, i tillegg til publikum og interessegrupper, som har uttrykt ønske om en helhetlig regulering og gjennomgang av rammebetingelsene for parkeringsnæringen.

Dette er også noe av bakgrunnen for Samferdselsdepartementets prisverdige initiativ i saken. Forslaget innebærer blant annet felles regler for parkeringsvirksomhet uavhengig om den tilbys av offentlige eller private aktører.

Men kanskje enda viktigere er at kommunene med dette får større frihet til å kunne samarbeide om parkeringsopp-gavene innenfor håndheving av gebyrer, for å nevne noe!

Det vakreste og fineste

Da jeg var i 20-årene, fremdeles hadde tre jobber, gikk på nattklubb hele helgen samt blåste en lang marsj i min egen CP og helsesituasjon forøvrig, satt jeg en dag fast i en stillestående og mildt sagt irriterende bilkø.

TEKST: HELLE-VIV MAGNERUD

Plutselig fikk jeg øye på en liten caps, og idet den nærmet seg min bil så jeg at capsen satt på en liten lyslugget gutt på 2-3 år som løp sikksakk mellom bilene. Sjøføren i bilen ved siden av min hoppet ut og tok tak i guttungen. Fem sekunder senere kom moren halsende. Jeg så tydelig at hun hadde problemer. Hun hadde CP. Hun klarte ikke å holde tritt med sønnen sin.

Aldri barn

Der og da bestemte jeg meg for at jeg aldri skulle ha barn. Noen år senere sto jeg en morgen på badet og kunne ikke tro mine egne øyne: graviditetstesten var positiv! Bedriftslegen anbefalte abort, men jeg hørte ikke på ham, heldigvis. Det vanskeligste var de holdningene jeg møtte fra andre. Alle spørsmålene fra familie og venner. Hvordan skulle jeg klare meg? Alenemor, jeg? Jeg fikk også høre at når jeg fikk barn ville jeg jo ha noen som kunne hjelpe meg.

Det beste som har hendt meg!

Graviditeten gikk greit, jeg hadde ingen spesielle utfordringer, men legen anbefalte sykemelding fra tredje måned og jeg takket ja. Jeg fikk god oppfølging av legen og kvinneklinikken i Bergen. Jeg kunne selv velge om jeg ville ha keisersnitt eller føde normalt. Jeg valgte det siste. Midt under OL på Lillehammer kom hun til verden, det

vakreste og fineste som har skjedd meg! Fødselen gikk fort når den først startet, og jeg hadde ingen komplikasjoner. Likevel ble barnet tatt fra meg ved fødselen og overført til barneklubben, noe jeg opplevde som svært traumatisk. Jeg gråt mange tårer for jeg husket ikke engang hvordan min egen datter så ut! Gleden var stor da jeg etter to dager fikk henne tilbake. Kvinneklinikken lot meg også få bli noen dager ekstra. Var det av vennlighet, eller skulle de sjekke mine ferdigheter som mor? Det har jeg aldri fått noe svar på.

Supermamma

Jeg har brukt mye energi på å fremstå som supermor. Livredd for hva barnevern og andre skulle si. Min datter var alltid den reneste og peneste. Hun hadde alltid nystørkede klær, uansett anledning. Spennende matpakker, de beste bursdagsfeiringene, de fineste feriene og så videre. Det var uhyre viktig for meg at hun både fremsto og oppførte seg perfekt. Min datter skulle ha alt det alle andre barn hadde. Hun skulle heller ikke hjelpe sin mor mer enn andre – noe som i realiteten har betydd at hun har sluppet unna mye husarbeid og mange hverdagsplikter! Med en fulltidsarbeidende alenemor var min datter den første som ble levert i barnehagen og den siste som ble hentet. Jeg hadde konstant dårlig samvittighet, men det tror jeg alle foreldre sliter med. Av

tilpasninger måtte jeg for eksempel få satt håndbremse på barnevognen. Vi «levde» på gulvet (jeg ville unngå risikoen ved å løfte eller la henne ligge på stellebordet), så NAV og HMS gav meg en god matte, for at knærne mine ikke skulle bli helt ødelagt. Min lille jente lærte fort at skulle hun komme seg rundt i verden måtte hun lære å gå, noe hun lærte da hun var omkring 9 måneder. Hun forsto også raskt at det ikke var noen vits å løpe fra meg, jeg kom jo aldri løpende etter. Jeg fikk kommunal hjemmehjelp to timer per måned. Jeg skulle ønske jeg hadde visst noe om BPA på den tiden, det ville antakelig vært den beste løsningen.

Evig beredskap

Jeg senket aldri skuldrene, var konstant i beredskap. Livredd for at noen fant en feil eller to. Og plutselig skjedde det: jeg ble kalt inn på skolen av skolens rådgiver og helsesøster. Det var så synd på min datter fordi hun hadde en funksjonshemmet mor. Det er tøft å være foreldre, uansett situasjon. Om jeg ville gjort noe annerledes om jeg hadde visst? Aldri. Mitt tips til vordende mødre og fedre med CP: ikke vær redd for å søke hjelp (for eksempel BPA) og følg hjertet ditt!

Teksten er hentet fra boka «Fra voksne til voksne», utgitt av Cerebral Parese-foreningen i 2013.

Får stoltheten tilbake

Våren 2014 reiste forbundsleder Arne Lein til Uganda og besøkte NHFs samarbeidspartner NUDIPU, sammen med Svein Brodtkorb som leder NHFs internasjonale avdeling. I dette reisebrevet forteller han om en reise som gjorde inntrykk.

FOTO: KRISTIN IVERSEN, NHF

NHF har vært lenge i Uganda. Og er det noe som preger bistandsarbeidet i Handikapforbundet, så er det nettopp langsiktighet. Vi vet at det tar lang tid både å bygge opp en organisasjon og opparbeide tillit i de organisasjonene og miljøene som vi inngår samarbeid med.

Utenfor samfunnet

Det er spesielt å komme til Afrika og en helt annen kultur. Det er andre lukter, andre smaker og andre farger. Det som imidlertid

gjorde sterkest inntrykk på meg, og som først og fremst sitter igjen, er alle møtene med mennesker.

Uganda er ingen velferdsstat, slik vi kjenner dette begrepet. Arbeidsledigheten er høy, korrupsjonen omfattende og utdanningsnivået lavt, selv om levestandarden i aller høyeste grad er på veg oppover. Har du en funksjonsnedsettelse, er du utenfor samfunnet. Det finnes ingen tilbud og du blir sittende alene, dersom du selv eller de omkring deg ikke tar tak.

Spare- og lånegrupper

NUDIPU er en paraplyorganisasjon bestående av mange organisasjoner av funksjonshemmede. Der vi i Norge har bevegelseshemmede som primær målgruppe, inkluderer vårt internasjonale samarbeid alle typer funksjonsnedsettelse og deres organisasjoner. På samme måte som NHFs arbeid i Norge, dreier NUDIPUs arbeid i Uganda seg om å sikre at mennesker med funksjonsnedsettelse blir likestilt med alle andre. Arbeidsformene er svært ulike, innholdet i arbeidet er ganske

forskjellig, men målet er det samme: å bygge samfunn og strukturer som fører til at personer med nedsatt funksjonsevne kan leve selvstendige liv, hvor de selv har kontrollen, får være en naturlig del av samfunnet og bidra med de ressursene som den enkelte har i kraft av å være seg selv.

Blant de mange aktivitetene NUDIPU driver, er spare- og lånegrupper. I et område, eller grend ville kanskje vi sagt i Norge, samles om lag 30 personer til en slik gruppe. Gruppen sparer penger og låner til hverandre. Slik kan medlemmene i gruppa få råd til å kjøpe ei ku, en gris eller frø til noen planter. Når den som har lånt penger får solgt sine produkter på det lokale markedet, betales gjelda tilbake og en ny i gruppa kan komme i gang med sin aktivitet.

Tillit og respekt

Vi var innom flere slike grupper. Et sted kom vi noen minutter etter at møtet hadde startet og ble avkrevd et straffegebyr. Reglene tilsier at alle må komme presis,

og reglene gjaldt også for oss. Gruppen hadde i fellesskap innført ulike gebyrer for forseelser. Dyrest var det å bli tatt for å snakke nedsettende om et annet medlem i gruppa, det ville de ikke ha noe av.

I front av rommet satt styret, med en metallkasse med tre låser foran seg. Nøkklene til låsene var gitt til tre medlemmer i gruppa, og nøklene skulle oppbevares adskilt. Om to av medlemmene ble sett sammen utenom de ukentlige samlingene, ble den ene fratatt nøkkelen. En effektiv metode for å forhindre korrupsjon. I kassen var også gruppas protokoller og den enkeltes spareplaner skrevet ned. Alt var synlig, hele gruppa hadde innsikt i hva som skjedde, virksomheten var totalt transparent og bygget på gjensidig tillit og respekt. Gruppen kontrollerte seg selv. De forvaltet hverandres penger, de lånte av hverandre, de hjalp hverandre framover. Alt materiellet, metallkassa, protokollene og medlemmenes «bankbøker», hadde gruppa selv kjøpt. NUDIPUs bistand består av råd og veiledning. Det er også den delen av arbeidet NHF bidrar til.

Nå stopper drosjene

En annen gruppe vi var innom, hadde holdt på noe lengre tid. Vi stilte noen av deltakerne spørsmål om hva det hadde betydd for dem å være med i denne gruppa. En kvinne, antagelig omkring 50, reiste seg og fortalte at tidligere kjørte «drosjene», som fungerer som våre busser, bare forbi henne og enst henne ikke. Hun hadde ikke noe å betale med og var derfor uinteressant for dem. Nå som hun hadde klart å komme i gang med aktiviteter som gav inntekt, stoppet drosjene for henne og tilbød henne å sitte på. Hun var blitt en del av samfunnet i grenda, hun hadde fått tilbake sin stolthet og levde likestilt med de andre i samfunnet.

Et tilbud som vokser

Da vi var i Uganda i februar var det dannet rundt 700 spare- og lånegrupper. Før sommeren var det etablert 800. Når dette reisebrevet trykkes, er tallet trolig over 1000. I hver gruppe deltar det om lag 30 personer. Nye grupper og deltakere kommer stadig til. Til sammen blir det et stort antall mennesker som får hjelp til komme i gang og ta del i et fellesskap og samarbeid som gir styrke.

Staselige Hotell Ullensvang ligger ved Hardangerfjorden.

BUSSTUREN

I august reiste 13 medlemmer av Norges Handikapforbund Bergen på busstur til Hardanger. Turen startet fra Nordåstunet i Bergen og målet var Hardangerbroen, Ullensvang, Odda og Jondal.

TEKST: ASTRID HAUGSTAD TANGERÅS
BILDER: EGIL HOPE

I år som i fjor kjørte vi med Freedom Expressbussen. Christer som alltid stod bak rattet, Hilde med kaffe og noe smågodt underveis. Bussen er tilrettelagt for rullestolsbrukere med all komfort en kan tenke seg i en buss.

Turen gikk via Voss så over Hardangerbroen, en bro mellom Vallavik i Ulvik og Bu i Ullensvang kommune. Broen ble offisielt åpnet for ordinær trafikk 17. august 2013. Med en total lengde på 1.380 meter og hovedspenn på 1.310 meter er Hardangerbroen den største i Norge. Det kan nevnes at den er 95 meter lengre enn Golden Gate Bridge.

Etter ca 2,5 times tur i strålende vær ankom vi Hotell Ullensvang i Lofthus hvor vi skulle spise lunsj. Hotell Ullensvang ble i flere år benyttet av forbundet i forbindelse med Hordatreff og fungerer utmerket for vår gruppe. Vertskapet for hotellet sto og tok i mot oss i døren, en hyggelig gest.

Etter lunsjen var det tid til å gå å kjøpe frukt på Ullensvang fruktlager for de som ønsket det. Ullensvang er et kjent frukt-

distrikt i Hardanger. Det bugnet av frukt på alle trærne langs veien vi kjørte.

Fra Ullensvang gikk turen via Odda og gjennom Jondalstunnelen. Fra Jondal tok vi ferje til Tørvikbygd og kjørte deretter via Kvamskogen og tilbake til Bergen.

Etter en flott rundtur i nydelig sommervær var vi på Nordåstunet ca kl. 19.

Takk til alle som bidro til å gjøre dette til en koselig tur.

HVORFOR MISUNNER VI DE UFØRE?

En vanlig kommentar i diskusjonen om uføre er «De som virkelig ikke kan jobbe skal få uføretrygd, men det er mange som jukser.»

TEKST: CHRISTIAN TORSETH,
Samfunnsdebattant, leder i Vefsn SV og ufør

Tilsynelatende er det en grei argumentasjon, der man i prinsippet støtter ordningen, men samtidig advarer mot misbruk. Graver man litt dypere viser det seg at mange oppfatter uførhet som suspekt i seg selv, siden den uføre i teorien kan være en juksemer.

Din egen feil

Den teoretiske muligheten for at den uføre kanskje kan jobbe, er tilstrekkelig til å påføre uføre som gruppe et stigma som unnasluntrere. I tillegg er de uføre fattige, og fattigdom er forbundet med skam i alle kulturer.

Vi har også en tendens til å tro at livet er rettferdig, og at hvis du ikke har lyktes, er det din egen feil. Å ikke ha synlige bevis på den lønnsfesten Norge har hatt de siste tiårene, får folk til å lure: «Hva er galt med deg?»

Annerledesheten blir påtrengende, og utløser et mentalt behov for en forklaring. Den enkleste løsningen på denne kognitive dissonansen er å anta at den uføre selv har skylden. På den måten fritar man seg selv for bekymrede tanker, og en kan vurdere uføres materielle underlegenhet som et tegn på deres mangel på innsatsvilje og ambisjoner.

De faktiske forholdene er at uføre er fra-tatt drømmen om et «normalt» liv, sammen med helsen, jobben, økonomien, arbeidskameratene og fjellturene. Alt kjent er borte. Uføre føler ofte en tung sorg for alt de har mistet. De er redde, for framtiden er usikker og fylt med tomme dager. De er skamfulle, og bebreider seg selv. Uføre er også oftere enn andre deprimerede.

Enten det er grunnen til at de ble uføre, eller så blir det det av uvirksomhet, fattigdom og meningsløshet som følge av å ikke kunne bidra.

Vitalitet

Det som gir oss lykke i livet er vitalitet: Den intense gledesfølelsen av å bruke hele seg. For uføre er veien ut av depresjon og sorg å finne tilbake til denne vitaliteten.

Det må være et håp om glede i hverdagen for at en potensiell restarbeidsevne skal kunne mobiliseres.

Dessverre har aldri dette blitt løftet opp som et politisk mål. Redskapene som brukes er malplasserte: Kutt i ytelser og tilbud, strengere oppfølging og overarbeidede NAV-ansatte som verken har innsikten eller ordningene som trengs for å løfte den uføre ut av passivitet der det faktisk er noe å hente.

Vi vet at bare et halvt års lediggang kan være nok til at mennesker aldri kommer tilbake i arbeid, og vi vet at vitalitet er nødvendig for å snu utviklingen mot tomhet, selvforakt og depresjon. Likevel er det politisk umulig å si at uføre skal få mer, ikke mindre, selv om det vil kunne redusere utgiftene på sikt og ikke minst bedre livskvaliteten til over tre hundre tusen medmennesker.

I stedet blir uføre stemplet som en trussel, og brukt som begrunnelse for kutt i offentlig velferd. Spesielt fra høyresiden i politikken kommer det ubegrunnede anklager, uten statistisk eller forskningsmessig belegg. Erlend Wiborg, fra Frp, skriver for eksempel i sin blogg: «Jeg tror også en god del mennesker lurer til seg uføretrygd og vi bør derfor styrke kontrollrutinene for å få dette avdekket.» (sitat slutt).

Wiborg vet sikkert at NAV-kontroll årlig avdekker omtrent 1100 tilfeller med juks, at omtrent 90 prosent av tilfellene dreier seg om arbeidsledighetstrygd eller sykepenger, og at svært få er uføretrygdede.

Likevel «tror» han at mange jukser, og at enda strengere kontrollrutiner vil fungere.

Svaret: Misunnelse

Når vi ser uføre som forsøker å stable et meningsfylt liv på beina, for eksempel ved å flytte til solen og varmen i Spania, reagerer vi akkurat som forventet. Ikke nok med at uføre er unnasluntrere og juksemer, nå forsøker de jomen å rømme fra sin velfortjente fattigdom også!

Det er en intensitet i reaksjonene som krever en forklaring utover det jeg har nevnt, og jeg tror misunnelse er svaret.

Uføre har «fri» hele dagen, derfor er det lett å anta at deres tilværelse er bedre enn friske, arbeidende menneskers. Uføre «får» bare penger, og kan boltre seg i fritid.

Folk tror at med mer fritid ville alt blitt

mye enklere, og meningen med livet ville åpenbare seg i yogatimer, spanskurset man aldri fikk tatt, eller i et skjult talent for malerkunst eller aksjehandel. Jobben står i veien for alt dette, innbiller vi oss.

Fritiden blekner

Den friske feilvurderer imidlertid verdien av fritid som ressurs, og konkluderer med at uføre har fått mer enn dem selv. Fritid bevirker nemlig selvrealisering bare i små doser. Fritiden er fri for grenser, fri for retning, og i siste instans fri for mening.

De færreste klarer å fylle den særlig godt over tid.

Etter noen uker med strandliv begynner blikket å flakke, og det er ikke lenger befriende å trene yoga to timer hver dag. Fritidens tiltrekningskraft blekner, og vi begynner å drømme om jobben.

Selvsagt trenger vi også fritid, men det er bare jobben som gir oss utfordringer vi kan forlate hver ettermiddag og helg.

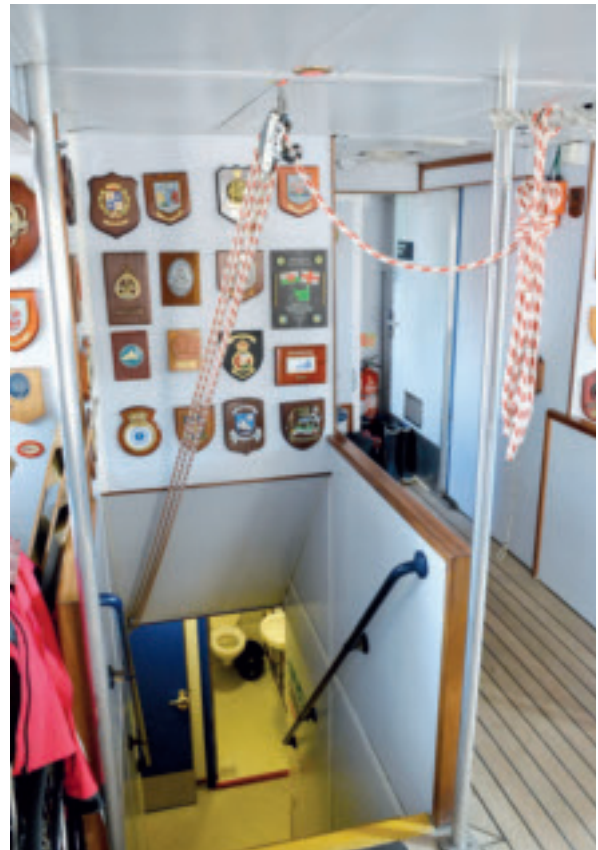
Det er på jobb vi kan grave dypt ned i oss selv etter ressurser, og lære oss hva som kan skje når vi legger hele vår sjel i noe. Å jobbe er for de fleste dermed et «nødvendig onde» for å finne vår vitalitet og lykke.

Uføre går glipp av denne muligheten. De har ingen illusjoner om fritidens lineære korrelasjon med lykke. Det er ingen bonus å ha «fri» hele dagen; det er et syrebad der selvfølelse og mening oppløses, uansett om man bor i Syden.

Tenacious er godt ytstyrt med rullestolheiser.

Klart med taljer og rep for å heise rullestolbrukere opp i tilfelle brann.

The Tall Ships Races

Bergen 24. - 27.juli 2014

TEKST: EGIL HOPE OG KEN JACKSON FOTO: LENE L. JACKSON

Tall Ships Races er et årlig internasjonalt seiltreningsarrangement i regi av www.sailtraininginternational.org/ (STI), og ble gjennomført for første gang i 1956. STI organiserer flere seilarrangementer over hele verden hvert år. Et av hovedmålene for denne ideelle organisasjonen er "å bidra til å utvikle ungdommer mellom 15 – 25 år gjennom seiltrening, uavhengig av nasjonalitet, kultur, religion, kjønn eller sosial bakgrunn". Bergen er for fjerde gang blitt tildelt rollen som offisiell vertshavn for The Tall Ships Races. Dette sier mye om Bergen sitt gode rykte i det internasjonale seilskutemiljøet og byens evne til å gjennomføre store arrangement. Skutene kom inn fjorden onsdag 23.juli, og skapte et folkehav i sentrum. Alle ville ta i mot seilskutene, og hele bryggen ble stengt for trafikk for at alle skulle få plass til å se skutene seile inn i vågen. Det var store, og

mindre skuter, kopier fra vikingtiden og nyere seilskuter, en armada å skue langs bryggene. Det var besetninger i flotte uniformer fra alle internasjonale havner og hav. Å gå bryggelags med skutene i alle størrelser og fasonger fra alle verdens land var en helt merkelig, men fantastisk følelse. Vennskap på kryss og tvers av landegrensene, boder med mat fra nært og fjernt, og musikk fra gamle og unge. Det å samles over en felles interesse er vakkert. Byen var mottak og vertskap for 70 av verdens største og vakreste seilskuter og for anslagsvis 2000 medseilere. En av seilskutene var Tenacious fra Southampton. Selskapet Jubilee Sailing Trust jst.org.uk/ som drifter denne skuten og seilskuten Lord Nelson arrangerer seil/ferieturer for personer med nedsatt funksjonsevne. Tenacious er det største skipet som er bygget med treskrog i England de siste

hundre år; lengden er 65 meter. Skipet er bygget som en bark, med tre master. Seilskipet er tilgjengelig for funksjonshemmet mannskap, også rullestolbrukere. Det har flate og brede dekk, rullestolheiser, ledelinjer for svaksynte og høreslynger for hørselshemmede.

Ved roret er det høyttalende kompass for synshemmede roremenn, og en regulerbar stol og fester for manuelle rullestoler. Alle skilt har blindeskrift i tillegg til vanlige bokstaver.

Stormasten er 42 meter høy, omtrent som en tolvetasjers bygning. Også rullestolbrukere blir sendt opp i masten, om enn bare til første plattform. Med taljer og rep heises de opp med muskelkraft fra resten av mannskapet! Så da er det bare å begynne å planlegge, pakke skipssekken å dra ut på de syv hav.

Legerollen gjennom 200 år

Jubileumsåret framfor noen er 1814! Et jubileum som nesten har gått under radaren er Det medisinske fakultets 200-årsjubileum, og nettopp legerollen har selvsagt gjennomgått kolossale forandringer i denne perioden.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Legen var helt fram til 1960-tallet en av de største autoritetene i samfunnet, men fremdeles er det slik at på spørsmål om hvilket yrke som har høyest status, svarer 8 av 10 lege! Selv om vi kanskje ikke bukker oss inn, eller tar på oss finstasen, for å gå til legen lenger, er det altså noe med denne yrkesgruppen som fremdeles vekker respekt.

Å oppsøke lege uten å være alvorlig syk var utenkelig før i tiden! Å plage ham (for det var alltid en mann) i utide var utenkelig; og diagnosen han stilte var alltid riktig!

I dag møter enkelte av oss legen i joggedress, med inngrodd skepsis, ferdig googlete diagnoser og krav om en «second opinion».....

Polen og Ungarn

I år er det altså to hundre år siden vi fikk legeutdanning i Norge, og i disse årene er det utdannet i underkant av 14 000 leger. Hvis du, som jeg, stusser over det relativt lave antallet leger, er det bare noen få som hvert år får autorisasjon som lege, som er utdannet her i landet.

Norske universiteter tilbyr 600 studieplasser, mens over 3000 er kvalifisert til utdanningen. Dette gjør at mange av dem som ikke får plass på studiet, reiser til land som Polen og Ungarn for å gjennomføre utdannelsen sin der!

Alternativ behandling

I 1814 var det bare hundre leger i Norge. Selvsagt alt for lite for et land med 900 000 innbyggere. Dette medførte

at de aller fleste som behandlet folk for forskjellige plager, ikke var leger.

Det kunne være at de drev med urtemedisin, eller det kunne være omreisende håndverkere som hadde spesialisert seg på amputasjoner.....For å si det sånn, det var alternativ behandling i ytterste potens.

En del av forklaringen til dette var at en lege på den tiden ikke trengte examen artium for å få adgang til legestudiet, noe som igjen førte til at prestisjen ikke var så høy.

Verdens første

Universitetet i Oslo var forøvrig det første universitetet i verden som åpnet for at medisinutdanningen og kirurgutdanningen kunne slås sammen til ett studium. Før dette skjedde hadde kirurgene vært håndverkerutdannet og legene universitetsutdannet, og i en periode var det slik at flere eldre kirurger satte seg på skolebenken igjen. Interessen var så liten den første tiden at alle som ville fikk studieplass.....

Sammenlignet med i dag var det ikke så mye «legekunst» en lege kunne utføre. Det gikk for det meste i årelating og bandasjering av sår, og «doktoren» kunne ordinere medisiner som vanndrivende og behandle diaré. Det gikk med andre ord i kroppsvæsker, og så lenge pasientene følte at behandlingen var fornøyd, var medisinmannen fornøyd!

Flere kvinner enn menn

Legerollen utvikler seg stadig, blant annet vet vi at i 2016 vil det være flere kvinnelige

leger i Norge enn menn! Det er også stor forskjell på sykdommer vi blir rammet av, helt avhengig av hvor vi bor. Mens det i u-land er smittsomme sykdommer som er den største trusselen, er veksten i Vest-Europa og Norge i ikke-smittsomme sykdommer som er relatert til livsstil. For lite mosjon, usunn mat, for mye alkohol og nikotin og stress utgjør sjølsagt risiko for sykdom.

Reservasjonsretten

Forholdet mellom pasient og lege har med andre ord endret seg radikalt i løpet av de siste to hundre årene. Å være opptatt av samfunnsforhold er blitt en viktig del av legerollen, og fordi leger må forholde seg til folkehelse som alle andre, er det viktig og nødvendig å følge med i tiden.

Saken om reservasjonsrett er et eksempel på det som opplevdes som liten tillit mellom pasienter og leger som av en

eller annen grunn ikke ville henvise kvinner til abort. I denne saken vant folkeviljen fram og fikk, slik jeg ser det, en god løsning for alle uavhengig av den enkeltes livssyn!

Slik saken om reservasjonsretten utviklet seg, vakte den et sterkt engasjement og synliggjorde at en grense var nådd; hit, men ikke lenger!

Dårligst...og best

At Norge figurerer på topp i de fleste rangeringer som går på levestandard og livslykke, betyr ikke at vi er verdensmestre i helsestell.

De siste 20-30 årene er antall somatiske sykehussenger halvert, samtidig som innbyggertallet har økt fra fire til fem millioner. Faktisk ligger vi på bunn i antall senger pr. innbygger i Vest-Europa. Dette skjer samtidig som eldrebølgen har slått inn over oss og flere får kreft, diabetes og KOLS.

Konsekvensen av dette er kortere liggetid

og flere gangpasienter, noe som igjen fører til at pasienter blir skrevet ut for tidlig, og risikoen for feil øker.

Samtidig har vi verdens beste fastlegeordning. Det er høy tilgjengelighet på fastleger, og de aller fleste holder høy kvalitet. Er du ikke fornøyd med legen din, er det enkelt å velge en annen.

Hva med veien videre?

Mye tyder på at kampen mot infeksjonssykdommer vil spille en stor rolle i legevitenenskapen i årene som kommer. I dag ser vi at et økende antall bakterier utvikler resistens (motstand) mot antibiotikabehandling.

Det er ikke vanskelig å forestille seg hvilken medisinsk revolusjon Alexander Fleming sto bak, da han oppdaget penicillin i 1928. Andre verdenskrig ble den første krigen der infeksjoner ikke var den fremste dødsårsaken, og antibiotika gis æren for å

ha reddet livet til mellom 10 og 15 prosent av alle som ble skadet.

Men det er verdt å nevne at Fleming sjøl ga uttrykk for at han fryktet at feil bruk av antibiotika ville gjøre bakteriene i stand til å utvikle resistens (motstandskraft) og vokse seg sterkere.

Det er ting som tyder at Flemings dystre profeti kan gå i oppfyllelse i en nær fremtid, og Verdens Helseorganisasjon (WHO) advarer allerede mot at uvetting bruk av antibiotika, også i landbruksnæringen, igjen kan føre til at enkle sykdommer kan bli dødelige!

Uansett; smerte, sorg og savn kan vi ikke behandle oss bort fra, men vi kan gjøre mye for at mennesker som kan lindre slike lidelser med omtanke, oppmerksomhet og kjærlighet kan bli mer verdsatt!

Julefred

i Ingenmannsland

In Flanders fields the poppies blow Between the crosses, row on row.....

TEKST: ROLF ØSTBØ

ILL.: www.TopFoto.co.uk

Alt de har hørt i fire lange måneder er lyden av maskingevær, kanondrønn og hviskende stemmer fra skyttergravene. Enkelte skudd bryter stillheten i grålysningen, men ellers er alt rolig langs fronten.

Desember 1914; Første verdenskrig er fremdeles i sin første fase, senere skal lidelsene i Somme, Verdun og Passchendaele minne verden om det meningsløse i all krig.

Etterhvert som julaften, 24. desember skred fram, var det stillheten som rådet. Britisk befal tolket dette som et dårlig tegn; at tyskerne forberedte et større angrep. I boken *Meet at Dawn, Unarmed*, forteller offiseren Robert Hamilton fra Den første bataljon av Royal Warwickshire at han hadde hørt et rykte om at «tyskerne ønsket å snakke med oss.» Noen timer senere hørte han fienden rope over Ingenmannsland (området mellom de stridendes skyttergraver)- En av dere kommer mot oss, og vi vil møte ham på halvveien!

Etter en kort rådslaging, meldte menig Gregory seg som frivillig. Kaptein Hamilton var i tvil, men da Gregory, som også hadde utvist heltemodig opptreden ved tidligere anledninger insisterte, sa Hamilton at han fikk gjøre det på eget ansvar! Gregory klatret resolutt opp til brystvernet, tråkket over piggrådgerdet og gikk noen meter over sletten, før han utbrøt: Vel, her er jeg, hvor er dere?

Kom nærmere, lød det fra den andre siden. Menig Gregory nølte, men gikk modig videre til han støtte på to ubevæpnede og en fullt bevæpnet tysker, liggende på bakken med skuddklart gevær. Typisk tysk, skrev Hamilton senere i sin dagbok.

Gregory var ubevæpnet og alene. Typisk britisk.....

Engelskmannen ble budt på sigar, og i løpet av de neste kaotiske minuttene endte det med at Gregory fikk en invitasjon med til kaptein Hamilton om

å møte en tysk overordnet. Hamilton aksepterte forslaget, og neste dag ble de to partene enige om å inngå 48 timers våpenhvile.

Så lite stolte imidlertid engelskmennene på fiendens utstrakte hånd at da mørket falt på, utover ettermiddagen, ble de første lysene fra de tyske skyttergravene besvart med skyting. Ildgivningen ble imidlertid ikke gjengjeldt. I stedet så de at lysene de hadde skutt mot, var små juletrær med levende lys som varsomt var ført opp og festet på skyttergravskantene.

Underet i Ingenmannsland

Tyske soldater kom til syne, stilte seg ubeskyttet mot fienden, og begynte å synge. Først en klar tenor, så litt spredt mumling, før luften ble fylt av et kor av soldater som sang «Stille Nacht, Heilige Nacht».

Etterhvert som britene skjønnte hva som var i ferd med å skje, stemte de i sangen på sitt eget språk og for alle, både i og over brystvernet var det, som øyevitner siden har fortalt; en stemning som gjorde det umulig å holde igjen tårene.

Forkomne gutter og menn kom etterhvert opp fra stanken i skyttergravene, der de hadde levd med rotter og sykdom i de vannfylte jordgangene. De forsøkte å orientere seg i den klare luften i Ingenmannsland, før de gikk i mot tysk sektor. Først nølende på noen meters avstand, så forsiktige håndtrykk etterfulgt av vennskapelige albuer eller skuldre mot hverandre.

Noe av det som er blitt stående som et bevis på takknemligheten alle følte over å få smake på et streif av frihet, var at det ble utvekslet hilsener og gaver. Hamilton skrev senere i sine dagboknotater. Vi begravde mange tyskere og de gjorde det samme med våre.

Et pust før siste åndedrag

Boken *Meet at Dawn, Unarmed* siterer også fra dagboken til løytnant Kurt Zemisch fra den 134. saksiske bataljon: Noen av engelskmennene tok med seg en fotball fra skyttergraven og startet en

skikkelig fotballkamp. Det hele var så fantastisk og rart. Det syntes visst også britene, for det var de som spurte om det var mulig å spille en stor kamp mellom de to sidene neste dag.

Det er uklart hvor mange spillere som deltok, men det er fortalt at kampen foregikk i en rolig atmosfære. Uansett må det ha vært svært spesielt å se en fotballkamp utspille seg i all vennskapelighet, på et snødekket og blodig område i det som må ha fortonet seg som et livgivende pust før et siste åndedrag.

In Flanders Fields

Mer enn 60 millioner soldater fra fem kontinenter deltok i første verdenskrig; 16 millioner døde og over 20 millioner ble såret. De fleste fysisk og mentalt for resten av livet.

Der jorden på Flanderns marker ble revet opp av kampene, kom valmuefros opp i sollyset slik at de blomstret. Valmuene, med sine røde blomster, vokste mellom korsene som mintes de falne, og ble et symbol over deres blod som siver ned i jorden.

Det var dette som dannet grunnlaget for John McCraes gripende dikt *In Flanders Fields*, som jeg siterer de to første setningene av i innledningen av denne artikkelen. McCrae ble inspirert til å skrive diktet 3. mai 1915, etter å ha overvært begravelsen til en venn og medsoldat, som døde i et av slagene ved Ypres i Belgia.

Under våpenhvileforhandlingene i Versailles fikk Tyskland skylden for krigen, og ble betraktet som eneansvarlig. Først i 1950 ble det offisielt erkjent at ikke noe land eller folk alene hadde skylden for første verdenskrig, men at det skyldtes en komplisert rekke reaksjoner og hendelser.

JORDEN RUNDT PÅ 8 MINUTTER

Redigert og tilrettelagt av Rolf Østbø

GIGANTFUGL

Fossile fuglebein som er funnet i USA, kan stamme fra den største flygende (!) fuglen som noen gang har levd. Gigantfuglen *Pelagornis sandersi* levde for minst 25 millioner år siden og hadde et vingespenn på minst 6,1 meter.

De store vingene kan ha muliggjort lange perioder med glideflukt over havet, ifølge en ny studie presentert i tidsskriftet *Proceedings of the National Academy of Sciences*.

BO PÅ MARS?

I 2025 håper det nederlandske selskapet Mars One å sende fire mennesker til Mars. Med enveisbillett. Bas Landsdorp, nederlenderen som etablerte Mars One for tre år siden, var i Stavanger nylig for å promotere turen. Han kunne fortelle at Mars One trenger 6 milliarder amerikanske dollars for å kunne sende fire mennesker til Mars i 2025, og etablere en bosetting der.

At det ikke finnes teknologi for å få de samme menneskene hjem igjen, ser ikke ut til å bekymre Landsdorp. - Det er bare de aller beste menneskene som sendes, medisinsk og sosialt. Dette er mennesker som vil bli gamle på Mars. Hvis det da ikke skjer en ulykke, legger han til. Både vi, og de som vil få sjansen til å dra, er helt klare på at dette er et høyrisikoprojekt. Men den sjansen er slike mennesker villige til å ta; de skal tross alt skrive historie, sier Landsdorp avslutningsvis.

BEDRE ENN TASTATUR

I forelesningssalene skrives de fleste notatene på tastatur. Tidsskriftet *The Atlantic Monthly* mener imidlertid at det kan være gode grunner til å bytte til penn og papir. Forsøk gjort ved Princeton og California University viser at studentene husket mer fra forelesningene når de gjorde notater for hånd.

HØYERE ENN MOUNT EVEREST

Verdens høyeste fjell heter Chimborazo og ligger i Ecuador! Saken er at kloden er flatere ved polene og tykkere rundt ekvator, og fordi Chimborazo ligger nær ekvator, betyr det at den hvilende vulkanens hvitpudrede topp er lenger fra jordens midtpunkt enn noe annet.

Avstanden fra jordens midtpunkt til toppen av Mount Everest er 6382 kilometer, men fra jordens kjerne til toppen av Chimborazo er det 6384 kilometer. En forskjell på hele to kilometer!

Men Everest er fremdeles høyest over havet - for den som bryr seg om det.

DRACULA?

Skjelettet av det som påstås å være en vampyr, ble nylig funnet i den bulgarske svartehavsbyen Sozopol. Funnet har fått folk som er interesserte i blodsugere med skarpe hjørnetenner, til å gå fullstendig av

hengslene. Skjelettet det er snakk om er 700 år gammelt, og undersøkelser som er gjort viser skader av en metallstang som gjentatte ganger er støtt inn i brystet for å hindre en gjenkomst fra dødsriket.

DEAD OR ALIVE? (1)

Et sted mellom 76 og 82 land forbyr homofili i en eller annen forstand. I fem av dem kan homofile handlinger i ytterste fall føre til dødsstraff. Senest i sommer ble to homofile menn hengt i Iran. Retten kalte dem «umoralske forbrytere».

DEAD OR ALIVE? (2)

52 millioner mennesker er på flukt fra krig og konflikter, ifølge FNs høykommissær for flyktninger. De fleste er internt fordrevne.

SOVER DU?

Finske forskere har forsket (!) seg fram til at det perfekte antall timer søvn i døgnet er 7,6 timer for kvinner og 7,8 timer for menn. I artikkelen står det ingenting om middagshvilen er inkludert i dette. (far hviler, mor vasker opp.....)

SPISER DU?

Det er en kjent sak at fotballspillere (noen i alle fall) tjener mye penger. Hvis Manchester United hadde solgt paier (som tross alt er en livrett på de britiske øyer....), måtte klubben solgt 75 715 av disse paiene for å hatt råd til å betale lønna til nyinnkjøpte Radamel Falcao fra Colombia!

TASTER DU?

Hvert halvår måler den store amerikanske banken Piper Jaffray forbruksvanene til amerikanske tenåringer. Blant annet forsøker de å finne ut så mye som mulig om hvilke sosiale medier ungdommen foretrekker.

Sett på bakgrunn av svarene banken sitter igjen med, har sjefene i facebook grunn til å skjelve i dressbuksa. for hvordan skal selskapet få stadig nye 13-åringer til å opprette konto, når mormor henger på facebook døgnet rundt?

I vår svarte 72 prosent av tenåringene som er med i undersøkelsen, at de brukte facebook jevnlig, i høst var andelen sunket til 45 prosent. Mer enn hver tredje bruker var borte i løpet av seks måneder!

PÅ NETT?

I India er det fremdeles 1 milliard mennesker som ikke har tilgang til nett. Over 80 prosent av dem som er på nett, er det via mobiltelefon.

UFØRE ANGRER!

Som en konsekvens av regjeringens nylig fremlagte budsjettforslag, blir det meldt om en strøm av uføre, invalide og deaktiverte som endelig skjønner konsekvensene av sine egoistiske handlinger.

TEKST: FLOR BØSTØ

Noen av de første som bryter tausheten er rullestolbrukere, som sier de angrer på at de med sin lettsindighet ble utsatt for trafikkulykker eller sykdom. Dette har fått andre uføre til å be om forlatelse for at de skamløst har gjort seg eksponert for psykiske lidelser som har gjort dem ute av stand til å arbeide.

Få seg et liv

Resultatet av dette er at uføre har samlet seg om en felles uttalelse der de beklager de ulemper det har påført samfunnet at de ble utsatt for polio, ulykker generelt, posttraumatisk syndrom, ettervirkninger av krig, lammelser, kronisk utmattelsessyndrom og revmatiske sykdommer som bechterew og arthritt. Felles for alle er at de vil brette opp armene og få seg et liv!

Ikke nok med det. Mennesker som allerede har sagt at de vil rehabiliteres, appellerer også til andre med kroniske sykdommer, slik at flere kan få muligheten til å gjøre opp for seg!

Personer med «sykdom» og diagnostiserte «lidelser» vil med dette si at også de burde satt hardt mot hardt da de møtte veggen, og innser at de selvsagt burde gjort mye mer for ikke å havne i dette eh.... uføret!

Norges Rullestolforbund (NORU)- du ser vi ruller, men vi bare tuller- et forbund med mennesker som er lenket til rullestol, sier rett ut at de skal slutte med å være lamme, og heller reise seg opp å gå som alle andre!

Det er ikke til å stikke under en rullestol at uføres holdninger generelt er blitt mye bedre etter at de ble konfrontert med sin situasjon. Bare i løpet av noen få uker har det kommet meldinger fra både NAV og regjeringsskvartalet.no at endelig er også uføre til å stole på.

Vann på hjulet

En majoritet av inaktive uføre ser endelig et lys i andre enden av jernbaneskinne, og de mest optimistiske har fått så mye vann på hjulet at de har begynt å fable om å fjerne ordet «ufør» fra både riksmåls- og nynorskordboka!

Begrunnelsen for dette er såre enkel; tar vi bort ordet, forsvinner også problemstillingen og da skal det ikke mange regnestykker til før ligningen om den ukjente på en eller annen måte går opp og det kan bli satt både punktum og finale!

Kilde: Fritt etter Brød og Cirkus- mer snakk - mindre handling.

Camp Nou, Europas største
fotballstadion!

PÅ HJUL I BARCELONA

Barcelona er så mye mer enn fotballklubben FC Barcelona. Den er spekket med vakre og gamle bygninger og kirker og der den uferdige kirken Sagrada Familia og Katedralen for Barcelona (Catedral de Barcelona) topper listen over severdigheter som jeg vil anbefale. Ikke bare er bygningene vakre, men mange er tilgjengelige for mennesker med bevegelsesbesvær.

TEKST: TORLEIF STØYLEN
FOTO: ANNA-LISBETH MIKALSEN

Byen Barcelona er hovedstaden i Catalonia. Byen befinner seg ved Middelhavskysten, mellom utløpa til elvene Llobregat og Besòs, rundt 120 km sør for fjellkjeden Pyreneene. Med sine 1,6 millioner innbyggere er Barcelona også Spanias nest største by etter Madrid. Stor-Barcelona har over 5 millioner innbyggere, noe som utgjør rundt 70 % av Catalonias befolkning. Noen kilder sier at byen kan ha blitt oppkalt etter den karthagenske generalen Hamilcar Barca, som skulle ha grunnlagt byen i det 3. århundre f.Kr. Barcelona er et viktig økonomisk sentrum og en av Europas viktigste havnebyer. Byen er også et populært turistmål.

Hvordan komme seg til Barcelona?

Norske flyselskap har funnet ut at nordmenn elsker Spania og elsker Barcelona. Derfor flyr både Norwegian og SAS nesten daglige ruter til byen. Flyturen tar ca. 3 timer og billettprisene er gunstige. Bestiller en i god tid kan en få priser helt ned til kr. 299 en vei. Hoteller er det svært mange av i byen. Prisene for hoteller i sentrum er litt lavere enn i Oslo, men billige og dyre alternativer finnes også her.

Vi bodde på hotellet Gallery som ligger ganske sentralt og har noen få tilgjengelige hc rom. Servicen var svært god og maten var nydelig. I tillegg ligger mange restauranter i gangavstand fra hotellet.

Honorær stasjon / konsulat

Konsulatet er ambassadens stedlige representasjon og tar hånd om rutinemessige saker som på en ambassade. Sjefen er da en konsul. Dessverre er konsulatet ikke tilgjengelig for personer med rullestol. Heisen er for smal.

Adresse: Real Consulado General de Noruega, C/Balmes, 184, 5º, 2 a, 08006 Barcelona
Åpningstider: 1000-1330 mandag til fredag
Telefon: (+34) 932 184 983
Faks: (+34) 932 380 327
E-mail: info@norconsbcn.com
Generalkonsul: Karin Mollö-Christensen

Komme seg rundt i byen

Vi valgte et av de offentlige City sightseeingsselskapene Barcelona Bus Turistic. De har tre forskjellige ruter (blå, rød og grønn), og besøker alle de kjente stedene i byen og bruker prinsippet Hop on, hop off. Bussene har avgang ca. hvert 5. min uansett hvor man befinner seg i byen frem til ca kl. 19.00. Våren 2014 var prisen

27 Euro (ca 230 kr.) for en dag og 35 Euro (ca 300 kr.) for to-dagersbillett. Da får du utdelt kart og øreplugg for guiding. De har ikke guiding på skandinaviske språk, men kan du litt engelsk var de lette å forstå. Bussen har god plass til en stor elektrisk rullestol. På noen sekunder fjernstyrer bussføreren ut en rampe og du kjører rett inn i bussen. Dessverre er det ikke mulig for rullende passasjerer å komme seg opp i andre etasje på bussen, så opplevelsen ble ikke like god som for de som kommer seg opp dit. Men med mange stopp underveis, vil man likevel få med seg mange av de flotte severdighetene i byen. Når man gikk av bussen oppdaget man også at Barcelona er en godt tilgjengelig by. Alle fortauer som hadde overgang til gangfelt var formet slik at man ikke måtte forsere kanter. I tillegg er t-banen veldig bra, men ikke alltid like lett tilgjengelig.

Turistinformasjon:

Ligger midt på La Rambla, og er helt grei å benytte. Man står bare på utsiden av en «bod» når man henvender seg til betjeningen.

Noen kjente stoppesteder!

La Rambla (hovedgaten) er veldig godt tilrettelagt for rullestolbrukere. Det er

flatt og fint, og ikke brostein. Den starter nede ved havnen Port Vell, ved den store Columbus statuen og går innover i byen. Det skal være om lag 20 statuer av eventyreren Columbus i verden og denne er den største.

Den litt spesielle løsningen med en bred gågate i midten og trafikken på begge sider virker å fungere veldig bra. Overganger er gode og ikke noe problem å forsere.

Butikker, spisesteder og severdigheter er, som de fleste andre steder, både og. I følge våre norsktalende guider, skyldes manglende tilgjengelighet at det i perioder kan komme svært mye nedbør. Og for å unngå vann i butikkene har man ikke bygget ramper inn. Unnskyldning??

Med andre ord, det er ikke alle plasser som er like godt tilrettelagt.

Som en liten digresjon måtte en av våre medreisende et nødvendig ærend. Hc-toaletter fantes ikke på deres restaurant, men kelneren fulgte til en restaurant i nærheten som hadde. Her ventet kelneren til hun var ferdig og fulgte tilbake.

En annen av våre reisende hadde behov for glutenfri mat og bestilte dette. Vanligvis må han vente til alle andre hadde fått sin mat før han ble servert. Her hadde kokken på kort tid bakt boller til ham og han fikk sin bestilte mat før oss andre. Det er første gang det har skjedd, i følge Øyvind.

Sagrada Família er en stor basilika som ble tegnet av arkitekten Antoni Gaudí. Det katalanske navnet på basilikaen er Temple Expiatori de la Sagrada Família. Den ble påbegynt i 1882, men er fremdeles ikke ferdigbygd. Mesteparten av byggearbeidet har vært finansiert med innsamlede private midler. Basilikaen er en av Barcelonas største attraksjoner og et landemerke i Spania forøvrig. Kirken ble vigslet som basilika av pave Benedikt XVI søndag 7. november 2010.

Etter planen skal kirken være ferdigstilt i 2026!!!

Søylene er Gaudís originale verk, uten like andre steder. Han hentet inspirasjon fra planteriket, og formet dem som abstraherte trær med forgreninger. De forandrer overflate og tverrsnitt etterhvert som de «vokser» i høyden. Den enkleste typen begynner med et kvadratisk tverrsnitt, for så å omformes til en åttekant og enda høyere oppe til en polygon med seksten sider, for til slutt å ende som en sirkel. Han oppnådde spesielle effekter ved kompliserte sammenskjæringer mellom forskjellige tredimensjonale former. Gaudí la vekt på å bruke naturens eget formspråk, slik han selv oppfattet det. Det går igjen gjennom hele byggverket, der bare det som nødvendigvis må følge lodd, vater og rette linjer gjør det, men ofte med et lite tillegg, slik at en søyle gjerne kan minne om et gresstrå med «kneledd», mens toppen på spirene har blomster og frukt som avslutning. I det indre av kirken skal man kunne se opp og føle seg som i en skog.

El Centra Inglés:

Barcelonas store shoppingsenter over 7 et. Velger man riktig inngang, er det ikke noe problem å komme inn, da det er helt flatt. Vi var ikke rundt på senteret, men det er ikke noe problem å komme seg rundt. Heis tilgjengelig.

HC-toalett i 1. et. Litt vanskelig å finne, da det ikke var merket hvor toalettet lå. Må ha nøkkel for å komme inn. Trangt inne på toalettet. Vil nok by på noen utfordringer å komme med elektrisk stol.

St. Joseph La Boqueria:

Byens «matmarked» hvor man finner alt magen begjærer. Her er alt fra fisk, kjøtt, oster, frukt- og grønt til masse godterier. Det er også mulig å kjøpe mat som kan nytes inne i hallen. Trangt, men

Bratt stigning med bestein opp til klosteret Monestir de Pedralbes

fremkommelig. Masse folk, så her skal en passe på hele tiden. En opplevelse

Hotel Arc La Rambla:

Ligger sentralt på La Rambla. Her er det HC rom og ikke noe problem å komme inn.

Museum De Cera:

Her kan man se voksfigurer av kjente personer og gamle historier / situasjoner. Heis, slik at en kommer seg opp. Det meste er tilgjengelig, men en avdeling er utelukket for mange fordi man må forsere en høy kant. Billetter fås kjøpt rett utenfor.

Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Dette museet ligger aldeles nydelig til på høyden sør vest i byen. For gående er det greit å komme seg opp fra Placa de Espanya. Her er rulletrapper og vanlige

ALF

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening

HBF

Handikappedes Barns Foreldreforening

LARS

Landsforeningen for Ryggmargskadde

LFN

Landsforeningen for Nakkeskadde

LFPS

Landsforeningen for Polioskadde

LFS

Landsforeningen for Slagrammede

LKB

Landsforeningen for Kvinner med Bekkenløsningsplager

AMC

Landsforeningen for Arthrogryposis Multiplex Congenita

NASPA

Norsk forening for Arvelig- Spastisk Paraparese/- Ataksi

Fotfeilforeningen

Paulau Reial, en kongelig park.

trapper. For rullende kan man komme seg til museet med turistbussen som stopper like utenfor bygningen. Utsikten fra museet er enestående. Inne er museet tilgjengelig overalt. I følge vekten ved inngangen er hele bygget tilgjengelig og det finnes HC toaletter. Museet inneholder kunst 1000 år tilbake i tid.

Arena de Barcelona

På Placa de Espanya ligger også den gamle tyrefekterarenaen Arena de Barcelona. Nå er tyrefekting ikke lenger lovlig og hele arenaen er omgjort til kjøpesenter. På utsiden av arenaen er det heis opp til et platå som går rundt hele arenaen. Herfra er utsikten veldig flott. Poble Espanyol (den Spanske Landsbyen) er et utendørsmuseum på Montjuïc. Det ble bygget i 1929 med tanke på verdensutstillinga som skulle holdes i byen dette året. Den er en landsby sammensatt av alle hovedtrekkene til landsbyene på den iberiske halvøy. Vel verdt et besøk. Inngangsbillet er 11 Euro.

Olympiske arenaer

I nærheten av Nasjonalmuseet (nevnt over) ligger flere av arenaene benyttet under sommer- OL i byen i 1992. Selve Arena Olympica er veldig godt tilrettelagt og gangveier og toaletter er godt merket. Like i nærheten befinner det seg et olympisk museum: Juan Antonio Samaranch – Museum de Olympica sport. Dette museet ble ikke besøkt.

Teleferic de Montjuïc

Dette er en gondolbane som går til et utsiktspunkt høyere på fjellet. Stedet

ligger bare noen hundre meter fra Arena Olympica. Dette stedet ble ikke besøkt, men jeg tar det med fordi jeg fra bussen registrerte en gjest med stor elektrisk rullestol på vei inn i gondolen. I følge guiden skulle den føre til byens beste utsikt.

Mare Magnum

Shoppingsenter nede ved havna Port Vell. Senteret er bygget som en båt, og det er ikke noe problem å ta seg frem. God plass, da det ikke er så mange butikker. 2. et består av spisesteder. Heis og HC-toalett i 1. et. Dette er gratis. På grunnplanet er det også HC-toalett tilknyttet en butikk. Her koster det 60 cent (ca 5 kr.).

L'aquarium Barcelona

Akvariet ligger like ved Mare Magnum og betegner seg som verdens mest betydningsfulle akvarium basert på livet i Middelhavet.

Park Güell: Er en av Barcelonas største turistatraksjoner, og ligger i den nordlige delen av Barcelona, på en høyde i El Carmel i distriktet Gràcia. Parken ble tegna av den katalanske arkitekten Antoni Gaudí, og ble bygd mellom 1900 og 1914. Den står på UNESCOs verdensarvliste som en del av «Antoni Gaudís verker». (Wikipedia) Dersom man benytter offentlig kommunikasjon til parken, må man belage seg på ti minutters gange fra busstopp, i bratt oppoverbakke på brostein, før man ankommer parken. Det er deretter trinnfri inngang til parken, og det er i følge en guiden vi snakket med fremkommelig med

rullestol i hele parken, til tross for at det er mange trapper i parken. Parken har HC toalett. På grunn av lang kø inn i parken ble det dessverre ikke anledning for oss til å ta en tur inn i selve parken på denne turen.

Om man må ha en pause i bakken før man ankommer parken, kan vi anbefale å ta en tur innom Gaudi i 4 D, hvor man kan hilse på selveste «Gaudi». Stedet har trinnfri inngang og er tilgjengelig for rullestolbrukere. Stedet har HC toalett.

Monestir de Pedralbes:

Klosteret ble grunnlagt i 1326 av Jaume II og kona hans Elisenda de Moncada. Det ble åpnet med en gudstjeneste 3. mai 1327. I 1993 ble et område av klosteret donert til byen (Wikipedia).

Om man reiser med offentlig kommunikasjon til klosteret er det en bratt stigning med brostein fra busstopp og frem til selve klostret. Klosteret var dessverre ikke åpent da vi besøkte det. Bygningen hadde rampe ved inngangspartiet, slik at bevegelsehemmede kan komme inn i bygget.

Paulau Reial

Et kongelig slott bygd for Kong Alfonso den 13. Slottet ligger i et nydelig og romantisk parkområde. Slottet var stengt for publikum da vi var på besøk, da muséet som slottet inneholdt var på flyttefot.

Det er trinnfri adgang til parken, og slottets hovedinngang. Parken har et dekke av «hardtrampet» finkornet sand som muliggjør ferdsel med rullestol i hele parkområdet. Det kunne se ut til at inngangen til parkområde hadde taktilt skilt, men ved nærmere øyesyn, var det som kunne vært punktskrift, helt flatt.

Camp Nou (FC Barcelona)

Europas største fotballstadion med plass til 100 000 tilskuere. Det er trinnfri adgang til stadion og det omkringliggende område med restauranter og butikker. Det er HC toalett ved inngangen til stadion og inngangen til museet hvor man kan se på Barcelonas fotballeventyr. Fra museet er det heis til tribuneanlegget hvor man har panoramautsikt over anlegget. Museet og deler av tribuneanlegget er tilgjengelig for personer i rullestol.

Tapa Tapa

Spisested utenfor senteret. Her er det lett å komme til, og det er også rampe ned til bordene. Litt trangt, men det blir alltid ryddet plass til rullestoler når en kommer.

Norges Handikapforbund Sørvest - alfabetisk lokallagsliste

ALF HORDALAND

v/Fred Gunnar Eide
99 35 88 86
fgu-eid@online.no

HBF HORDALAND

v/Jørgen Titlestad
41 56 49 16
hordaland@hbf.no

HBF ROGALAND

v/Mette Aske
954 92 002
mette.aske@lyse.net

HORDALAND POLIOLAG

v/Liv Grethe Markussen
481 26 667
livgmar@online.no

ROGALAND POLIOLAG

v/Kjell Inge Bringedal
90 91 75 22
kbrin@haugnett.no

LARS HORDALAND

v/Marius Loftheim
55 31 22 64
loftheim@gmail.com

LARS ROGALAND

v/Geir Inge Sivertsen
917 77 639
ginsive@online.no

LFA HORDALAND

v/Gisle Hagenes
90 66 56 42
gihage@online.no

LFN HORDALAND

v/Jon Birger Eldevik
977 29 502
lfjonbirger@gmail.com

LFN ROGALAND

v/Regionkontoret
95 02 65 26
nhf.soerwest@nhf.no

LFS HORDALAND

v/Hans Henrik Tøsdal
91 86 60 74
hans@avantic.no

LFS ROGALAND

v/Regionkontoret
95 02 65 26
nhf.soerwest@nhf.no

LKB HORDALAND

v/Astrid Veland
958 33 412
astridveland@hotmail.com

LKB ROGALAND

v/Inger Marie O Tjøstheim
91 77 10 29
ingermot@lyse.net

NHF BERGEN

v/Astrid Tangerås
93 40 74 20
astrid.tangeras@hotmail.com

NHF BØMLO

v/Elsa Ingunn Kvarven
534 21 047
asbjorg.husevik@bomlo.kommune.no

NHF HÅ

v/Kristian Bore
416 28 116
kristian.bore@lyse.net

NHF KARMØY

v/Kjell Inge Bringedal
90 91 75 22
kbrin@haugnett.no

NHF KLEPP OG TIME

v/Sissel Løchen
919 19 771
nhf.klti@lyse.net

NHF MELAND

v/Anne-Berit Kolås
56 17 08 06
kokolaas@online.no

NHF NORD-ROGALAND

v/Åse Kallevik
918 11 714
aas-kall@online.no

NHF OS

v/Maria Dressel
56 30 04 45
madress@online.no

NHF SANDNES

v/Per Langeland
482 430 46
per.langeland@c2i.net

NHF STAVANGER

v/Anne Marie Auestad
90 60 07 39
am.auestad@getmail.no

NHF STORD

v/Heine Nysæter
41 31 19 76
pal-o-lo@online.no

NHF ULVIK

v/Bjørn Midtbø
56 52 63 42

NHF VOSS

v/Torstein Sausjord
957 92 195
bjoergho@online.no

NHF ØYGARDEN

v/Magne Rosnes
951 12 634
magross@online.no

NHFU SØRVEST

v/Guri Anne Nesdal Egge
90 01 62 02
gurianne@hotmail.com

KONTAKTPERSONORDNING

LFA ROGALAND

v/Jorunn Svanevik
95 11 51 92
josvane@haugnett.no

KVINNHERAD KOMMUNE

v/Nils Magne Kloster
906 72 839
nilsmagne.kloster@knett.no

OSTERØY KOMMUNE

v/Aksel Låstad
901 89 528
aksla119@online.no

RANDABERG KOMMUNE

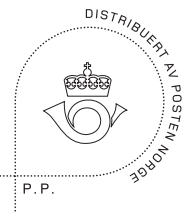
v/Tone Edvardsen
911 13 403
tone.edvardsen@broadpark.no

SOLA KOMMUNE

v/Per Åge Øglænd
975 29 601
ogland@netcom.no

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

NORGE

Returadresse:
Norges Handikapforbund Sørvest
Postboks 93 Nesttun, 5852 Nesttun

Atterås
Ortopediteknikk®

Fjøsangerveien 215, 5073 Bergen
Telefon 55 27 11 00, post@atteraas.no

**KLEPP
SPAREBANK**

4352 Kleppe
Tlf. 51 78 96 00

**KLEPP
SPAREBANK**

ORTOPEDITEKNIKK AS

Vi produserer og tilpasser alt av
ORTOPEDISKE HJELPEMIDLER
i samarbeid med sykehus og helseinstitusjoner i Rogaland.

Stavanger tlf. 51 88 56 00
Sandnes tlf. 51 66 44 83

e-post: stavanger@ortopediteknikk.no

Stavanger: Breidablikkvn. 3 B, Sandnes: Askelvvn. 2,
4017 Stavanger 4318 Sandnes

TIME SPAREBANK

— For Jæren

Jernbanegt. 6 • 51 77 91 00
www.time-sparebank.no

Atterås
Ortopediteknikk®

Ortopediteknisk Institutt

Sørvesten ønsker alle en

*Riktig God Jul
og et Godt Nytt År*